

πόλει, ὁ Σκαίβολα φησίν. εἰ δὲ καὶ τινες τοτόροου βοπόροου κοινωῶν συνστήσαστο καὶ θάτερος αὐτῶν εἰς τιμὴν τῶν αὐτοῦ παιδῶν ἐδαπαρῆσθε τι, τότε δύναται τὴν τοιαύτην δαπάνην λογίζεσθαι τῷ κοινῷ, ὅτε συνέδοξεν ἰδικῶς ἐπὶ τῇ τοτόροου βοπόροου κοινῷ, ὥστε καὶ ἐπὶ τῇ κέρδει καὶ ἐπὶ τῇ ζημίᾳ εἶναι αὐτοὺς κοινῶν. εἰ δὲ θάτερος τῶν κοινῶν τελείαν ὑποστῆ δήμευσιν, λύεται ἡ κοινῷ. τοῦτο γὰρ μάλιστα σημαίνει τὸ ἐγχεσθαι τῶν ἀπὸ δήμευσεως ἐνδεῖαν. οἶδας γὰρ, ὅτι ὁ Τρυφονίος τὸν ἐμπροσθέντα ἐγκληματι καὶ δήμευθέντα φησὶν χρῆσαι ἐνδεῖα κατατιγχεσθαι. Πρὸς τοῦτους λύεται καὶ ἡ κοινῷ, ἐνθα τὴν οὐσίαν θάτερου τῶν κοινῶν οἱ τοῦτου διαπεργάσασι κοινῶν.

ε'. d) Συνίσταται καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πράγμασι καὶ ἐπὶ πραγματείᾳ καὶ ἐπὶ τέλει καὶ ἐφ' ἐνὶ πράγματι. καὶ μεταξὺ τῶν ἁνίσων οὐσίαν e) ἐχόντων· ὁ γὰρ πενίστερος ὡς ἐπίπυον τὸ λείπον ἐν χρήμασι διὰ τῆς f) σπουδῆς ἀντεισάγει.

Ὁδὲ συνίσταται κοινῷ δωρεῆς αἰτία.

συνίσταται] † Συνίσταται ἡ κοινῷ καὶ ἐπὶ πραγματεία, οἷον ἀνδραπόδων καὶ ἄλλων τινῶν, καὶ ἐπὶ δημοσίῳ τελέσματι, οἷον ἐπὶ τῆδε τῇ τοῦ δημοσίου συντελείᾳ, καὶ ἐφ' ἐνὶ πράγματι, οἷον ἐπὶ τῆδε τῇ ἀγρῷ ἢ ἐπὶ τῆδε τῇ οἰκίᾳ, καὶ μεταξὺ τῶν οὐκ ἴσων ἐχόντων περιουσίαν. [Sch. e. II. 27.]

πραγματεία] Στεφάνου. Ὡς ἐνθα τινες κοινῶσι ἐπὶ ἐμπορίᾳ ἐσθῆτος ἢ οἴνου ἢ ἐλαίου ἢ ἐτέρων τινῶν.

τέλει] Τοῦ αὐτοῦ. Πολιτικῷ ἢ δημοσίῳ τελέσματι, οἷον ἐστὶν τὸ τοῦ λιμένος καὶ τῶν πυλῶν καὶ τῶν ἀλικῶν.

δωρεῆς αἰτία] Τοῦ αὐτοῦ. Τί γὰρ ὅτι πέντητά σε εἶδος καὶ οὐδὲ σπουδαῖον οὐδ' ἄλλως χρησίμῳ καὶ βουλομένῳ σοι δωρῆσασθαι, τοῦτο μὴ ποιήσας, προσελαβόμεν σε κοινῶν;

Τοῦ Ἀνωμένου. Οὔτε μεταξὺ πάτρωνος καὶ ἀπελευθέρου συνίσταται λεβερταῖς καῖσα, ὡς βιβ. λή. τιτ. α'. διγ. λς.

† Οὐ γὰρ δύναται δωρεῖσθαι τίτῳ τινὲν πράγματι, καὶ ἔχειν κοινῶν ἐπ' αὐτῷ. Οὔτε δυνατόν κοινῶν ποιεῖν τινα πρὸς ἕτερον καὶ ἐπερωτῆν αὐτὸν δωρεῖν χάριν τῆς κοινῶν, ἢ πρὸς αὐτὸν ποιεῖται· οὐκ ἔρρωται γὰρ οὔτε μεταξὺ πάτρωνος καὶ ἀπελευθέρου χάριν ἐλευθερίας κοινῷ, ὡς βιβ. λή. τιτ. α'. διγ. λς. [Sch. f. g. II. 27.]

ς'. Ἐὰν συνέδοξεν, ἕνα τῶν κοινῶν ὁρίσαι τὰ μέρη τῆς κοινῶν, δοκοῦσι λέγειν, ὡς ἂν ἀγαθὸς ἀνὴρ δοκιμῶση, καὶ οὐ πύντως ἴσα μέρη ὁρίζονται· εἰκὸς γὰρ ὁ εἰς πλεον εἰσάγει τῇ κοινῷ ἢ χρήμασιν ἢ ἐπιμελείᾳ ἢ ὑποουργίᾳ.

ὁρίσαι] Κυρίλλου. Ὁ συμφωνήσας, ὥστε τὸν κοινῶν ὁρίσαι τὰ μέρη τῆς κοινῶν, δοκεῖ λέγειν, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ κρίσει, καὶ οὐ πύντως ἴσα δὲ αὐτὰ εἶναι.

ὡς ἂν ἀγαθὸς ἀνὴρ δοκιμῶση] Τοῦτο b), κἂν μὴ θάτερον τῶν κοινῶν, ἀλλ' ἕτερον τινα ἐξωτικὸν ἔδοξεν ὁρίσαι τῆς κοινῶν τὰ μέρη· ἕκαστος γὰρ ἐπὶ τούτῳ h) αἰρεθεῖς ὀφείλει ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς ὁρίσειν τὰ τῆς κοινῶν μέρη.

Τοῦ Ἀνωμένου. Τοῦτο γενικὸν ἐστὶ, ὡς διγ. σή.

Τοῦ Ἐναντιοφ. Καὶ ἐν τῷ ν'. βιβ. τοῦ ις'. τιτ. i) διγ. ξη'. φησίν, δοκιμασίᾳ Πέτρου, πρὸς νόμον φέρεται καὶ οὐκ ἔχει χάριαν ἐπὶ δούλου. οὐκίς ἐν τοῖς καλῇ πίστει δικαστηρίοις εἰς πρόσωπον τοῦ δεσποῦ ἢ τοῦ ἐπιτολέως αὐτοῦ ἀναφέρεται αἰγροῖς, οὕτως ἐστὶν, ὡς αὐτὸν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δοκιμασίᾳ ἐλχθη.

ζ'. Οὐλλίαν k). Ἐὰν ἀπλῶς γένηται κοινῷ καὶ μὴ λεχθῆ, ἐπὶ τίνι, δοκεῖ συνίστασθαι ἐπὶ τῷ πόρῳ, τοῦτέστιν ἐπὶ l) περιουσίᾳ πόρῳ καὶ κέρδει ἀπὸ πράξεως καὶ ἀγορασίᾳ m), μισθώσεως καὶ ἐκλήψεως.

d) Legitur in Syn. p. 149. e) Syn. pro ἁνίσων οὐσίαν habet ἁνίσων, haud dubie vitio tythothetae. f) τῆς deest in Cod. Coisl. 152. Habet Fabr. Syn. g) Et hoc Schol. videtur esse Cyrilli, quum observante fratre inter hoc et praecedens Schol. media in linea parvum relictum sit spatium. h) In Cod. Coisl. 152. legitur τοῦ. i) τιτ. deest in Cod. Coisl. 152. j) Deest Οὐλλ. apud Fabr. Habet Cod. Coisl. Cap. 7. est in Syn. p. 149. l) Syn. inserit τῷ. m) Syn. inserit καὶ.

magistratu functus civitatis debitor sit, ut Scaevola ait. Sed et si quidam societatem omnium bonorum contraxerint, et alter eorum in honorem liberorum suorum aliquid erogaverit, hunc sumtum socio imputare potest, quum specialiter in societate omnium bonorum placuerit, ut et lucri et damni socii essent. Si vero bona alterius sociorum omnia publicata fuerint, societas solvitur. Hoc enim maxime significat verbum *egestate*, egestatem scilicet bonorum publicatione ortam. Scis enim, Tryphoninum dicere, eum, qui in crimen incidit et bonorum publicationem passus sit, egestate atteri debere. Praeterea societas solvitur, si bona unius sociorum socii eius vendiderint.

V. Societas contrahitur ¹⁾ et universorum bonorum, et negotiationis ²⁾, et vectigalis ³⁾ et rei unius. Et inter eos, qui non sunt aequis facultatibus: nam plerumque pauperior, quod patrimonio deest, per operam infert.

Societas donationis causa ⁴⁾ non contrahitur. §. 2.

1) contrahitur] Societas contrahitur et negotiationis alicuius, puta servorum et quarundam aliarum rerum: et publici vectigalis, puta certi vectigalis, quod fisco penditur: et rei unius, puta certi fundi vel domus: et inter eos, qui aequas facultates non habent.

2) negotiationis] Stephani. Veluti si qui societatem contrahunt vendendorum vestimentorum, vel vini, vel olei vel aliarum quarundam rerum.

3) vectigalis] Eiusdem. Urbani aut publici vectigalis, quale est portorium, et quod ad portas urbium et pro sale solvitur.

4) donationis causa] Eiusdem. Quid si, cum scirem, te pauperem esse, et nec accuratum, nec alias utilem, et donare tibi vellem, non donavi tibi, sed socium te assumsi?

Innominati. Nec inter patronum et libertum societas libertatis causa contrahitur, ut lib. 38. tit. I. dig. 36.

Nec enim res aliqua titulo aliquo donari, et eius societas contrahi potest. Neque potest quis societatem cum alio contrahere, et ab eo donationem stipulari societatis causa, quam cum eo contrahit: nam nec inter patronum et libertum libertatis causa societas facta valet, ut lib. 38. tit. I. dig. 36.

VI. Si placuerit, ut unus ex sociis partes societatis constitueret ¹⁾, dicere videntur, uti vir bonus arbitrabitur ²⁾: et non utique aequales partes fiunt: forte enim alter plus pecuniae vel industriae vel operae in societatem confert.

1) constitueret] Cyrilli. Qui pactus est, ut socius partes societatis constitueret, dicere videtur, boni viri arbitrato, et non utique aequales partes esse debent.

2) uti vir bonus arbitrabitur] Hoc quoque obtinet, si non unum ex sociis, sed alium quendam extraneum partes societatis constituere placuit: quisque enim ad hoc electus, uti vir bonus, partes societatis constituere debet.

Innominati. Hoc generale est, ut dig. 78.

Enantioph. Etiam lib. 50. tit. 16. dig. 68. dicitur: verba, *arbitratu Petri*, ius significant, et in servum non cadunt. Quoties in bonae fidei iudiciis in personam domini vel procuratoris eius electio refertur, perinde est, ac si dictum esset, *boni viri arbitrato*.

VII. Ulpian. Si simpliciter ¹⁾ coeatur societas, nec dictum fuerit, cuius rei, quaestus causa videtur esse contracta, id est, eius commodi causa, quod ex emtione et venditione, locatione et conductione obvenit.

ἀπλῶς] † Ἐν ᾧ, φησίν, οὐδεὶς ἐπι προεδιορισμὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, πάντα τὰ ἀπὸ πόρου γινόμενα συνεισάγεται, ὡς τὰ ἀπὸ ἀγορασίας καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ὅσα σπουδῆ τοῦ συνελκταίτουτος προσγίνεται, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἢ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀπελευθέρων περιουσία ὡς χρέος ἡμῶν ἐπέχεται. [Sch. g. II. 27.]

Ἐξεστί μοι συνηστῶν ἐπιπλοῦστερον κοινωνίαν καὶ λέγειν, ἔσομαι κοινωνός ἐν ᾧ δι' ἡ ἀγορασίας ἢ πράσεως ἢ μισθώσεως ἢ ἐμισθώσεως καταφέρεται· κοιναίτους γὰρ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῆς σπουδῆς τῶν συναλλαξάντων προσγινόμενον, οὐ μὴν τὰ ἀπὸ κληρονομίας· οὐ γὰρ προστέθησαν ὁ Σαβίνος τοῖσι· οὔτε ληγάτων οὔτε δωρεῶν μόνις καὶ αἷμα ἢ ἄλλο βίβας, καὶ ὡς εἴκοι, τούτου χάριν, ἐπειδὴ τὰ εἰρημένα οὐκ ἀνευ αἰτίας προσγίνεται ἡμῶν, ἀλλὰ διὰ τινος προηπάξασαν ἐξ ἡμῶν εὐεργεσίαν καὶ περὶ ἡμῶν στοργήν· ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἢ ἀπὸ γονέων ἢ ἀπελευθέρων προσγινόμενῃ ἡμῶν κληρονομία ὡς χρέος ἡμῶν προσγίνεται. Καὶ σημειώσασθαι, ὅτι οὐ μόνον ἢ τῶν γονέων, ἀλλ' ἢ τῶν ἀπελευθέρων κληρονομία ὡς χρέος ἡμῶν προσγίνεται. τοῖς δὲ περὶ κληρονομίας καὶ δωρεῶν καὶ ληγάτων εἰρημένοισι καὶ Κοῖντος Μουκίου συμφέγγεται. Ἀλλὰ οὐδὲ χρέος ἐποφειλομένον μοι εἰς τὴν τοιαύτην συνεισάγεω κοινωνίαν, εἰ μὴ τὸ ἀπὸ κοιναίτου ἐποφληθέν, ὡς ἀπὸ πράσεως ἢ τῶν τοιούτων. εἰ δὲ τῷ συμφωνῇ τῆς κοινωνίας προστέθη, ὡς τε κοινὰ εἶναι τὰ ἀπὸ κοιναίτου ἢ τὰ ἀπὸ κέρδους τινος προσγινόμενα, δοκεῖ ἐν παραλλήλῳ τὸ αὐτὸ εἰρησθαι, καὶ ἢ προσθήκη τοῦ κέρδους οὐδὲν ἀνευ πλείον.

Κυρίλλου. Οἱ ἀπλῶς κοινωνήσαντες, ἐπὶ τῷ πόρῳ δοκοῦσι κοινωνεῖν· πόρος δὲ ἐστὶν τὸ ἐξ ὀρέου μ' κέρδος, οὐ μὴν ἐπὶ κληρονομίας ἢ ληγάτων ἢ δωρεῶν ἀπλής ἢ μόνις καὶ αἷμα. ταῦτα γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀπὸ γονέων καὶ ἀπελευθέρων εἰς ἡμῶν ἐρχεται καὶ δοκεῖ ὡς περὶ κεχρεωσθῆσθαι ἢ, ὡς ὁ Κοῖντος Μουκίου φησιν. οὐδὲ ἐπὶ τοῖς χρέεσιν, εἰ μὴ ἐν τοῦ πόρου ἐστίν. ταῦτον ἐστὶν, κἂν εἰπωσιν, ἐπὶ πόρῳ καὶ κέρδει κοινωνεῖν.

L. 8. ἡ. Παῦλος ὁ. Πόρος γὰρ ἐστὶν ὁ ἀπὸ καμάτου
D. XVII. 2. τινὲ περιγεόμενος.

L. 9. θ. Οὐλίπιαν. Κληρονομία δὲ καὶ ὅ) ληγάτα καὶ
D. eod. δωρεαὶ οὐ περιέχονται· αἱ ὁ) γὰρ δωρεαὶ ὡς μισθός ὁ)
τινος ἡγησαμένον περιγίνονται ἡμῶν ὁ).

κληρονομία] Στεφάνου. Πολλὰς γὰρ τινες κοινωνοί, μὴ ἐκφωτισσάντες, ἐφ' ᾧ μέλλουσι κοινωνεῖν, ὡς, ἵνα εἴμεν κοινωνοί, καὶ οὐ λέγουσιν, ἐπὶ τίνι κοινωνοί ὁ).

μισθός] † Τοῦτέστιν ἀγαθοεργίας τινος παρ' ἡμῶν γενομένης εἰς τοὺς δωρομένους· δοκοῦσι γὰρ οἱ δωρούμενοι χρηστὸν τι παθεῖν παρ' ἡμῶν καὶ οὕτως ἐπὶ τὴν δωρεάν εἰσεῖναι. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀπλῶς γινόμενης κοινωνίας αἱ δωρεαὶ οὐκ εἰσφέρονται ὁ). [Sch. h. II. 27.]

L. 10. ι. Καὶ ὁ) κληρονομία τῶν γονέων καὶ τῶν ἀπελευθέρων ὡς χρέος.
D. eod.

ὡς χρέος] Τοῦ Ἐναντιοφ. Τὸ γὰρ νόμιμον τῶν ἐνόντων καὶ κατιόντων χρέος ὁ νόμος ὀνομάζει, ὡς ἐν τῇ α'. τῶν νεαρῶν.

Στεφάνου. Σημειώσασθαι, ὅτι χρέος καλεῖται καὶ τὴν ἀπὸ γονέων καὶ ἀπελευθέρων ὁ) καταφερομένην ἐπὶ τινος κληρονομίαν. ταῦτα δὲ ἡγόν ἢ κληρονομία καὶ τὸ ληγάτων καὶ ἢ δωρεῶν ἐπὶ τῆς ἀπλής καὶ ἀπροεδιοριστοῦ κοινωνίας οὐ συνεισάγεται. τὰ γὰρ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς τοιούτου βογόρου κοινωνίας συνεισάγεται, ὡς περὶ ὁ Παῦλος ἐν τῷ γ'. διγέστη φθάσεως ἐδήλωσεν.

L. 11. ια'. Οὐλίπ. Καὶ τὰ ληγάτα.

L. 12. ιβ'. Παῦλος ὁ). Οὔτε τὰ χρέα φέρεται εἰς τὴν
D. eod. κοινωνίαν, εἰ μὴ τὰ ἔντα ἀπὸ τινος πόρου ὁ).

η) Cod. Coisl. 152. habet δε. ο) Cod. Coisl. 152. συνεισάγεω. ρ) Cod. Coisl. 152. ὀρεοῦν. ς) Cod. Coisl. 152. κεχρεωσθῆσθαι. ρ) Ita Cod. Coisl. 152. deest Παῦλ. apud Fabrot. s) Ita Cod. Coisl. 152. Fabr. habet ἡ. t) In Cod. Coisl. 152. hic novum caput incipit, hoc modo: ι'. Παῦλος. αἱ γὰρ κ. τ. λ. u) Cod. Coisl. 152. habet μισθός. v) Idem Codex ἔμν. w) In Cod. Coisl. 152. ita scriptum est: ὡς ἐν τῇ μὲν κοινωνοὶ καὶ τοῦ λέγουσιν ἐπὶ τίνι κοινωνοί. Quod mihi nullum videbatur praebere sensum; itaque mutavi. x) Sic lego pro ἀφαιροῦνται, quod habet Fabr. y) In Cod. ια'. Οὐλίπ. 152. ἐλευθέρων. α) Παῦλ. habet Cod. Coisl. 152. deest ap. Fabrot. β) In Cod. Coisl. 152. post πόρου additur: ὡς τὰ ἀπὸ πράσεως. Quae verba in edit. Fabrot. non reperta consulto omisi, tum quia in textu Digestorum nil eiusmodi legitur, tum quia ex Scholio in textum profecta videntur.

I) simpliciter] Si, inquit, in societate coeunda non fuerit distinctum, omnia, quae ex quaestu veniunt, conferuntur, verbi causa, quae ex emtione et reliquis, et quaecunque opera contrahentis obveniunt, quia plerumque parentum et libertorum facultates velut debitum nobis obveniunt.

Societatem simpliciter contrahere et dicere mihi licet: socius ero in eo, quod emtione et venditione vel locatione et conductione acquiritur: nam quaestus est, quod opera contrahentium obvenit, non etiam ea, quae ex hereditate obveniunt: neque enim Sabinus haec adiecit: neque legatum, neque donatio mortis causa vel inter vivos, et, ut videtur, ideo, quia haec, quae commemorata sunt, non sine causa nobis obveniunt, sed propter beneficium quoddam a nobis antea collatum et amorem nostrum: quia plerumque parentum vel libertorum hereditas tanquam debitum nobis obvenit. Et observa, non solum parentum, verum etiam libertorum hereditatem tanquam debitum nobis obvenire. His, quae de hereditate et donatione et legatis dicta sunt, Quintus Mucius quoque adstipulatur. Sed nec quod mihi debetur, in eiusmodi societatem confero, nisi id, quod ex quaestu debetur, veluti ex venditione et similibus. Sed si contractui societatis adiectum sit, ut et quae ex quaestu et quae ex lucro alicui obveniant, communicarentur, vice versa idem dictum esse videtur, et lucri adiectio non habet maiorem effectum.

Cyrilli. Qui simpliciter societatem coierunt, quaestum communicare videntur. Quaestus autem est lucrum, quod ex opera descendit, non etiam, quod ex hereditate vel legato vel donatione simplici vel mortis causa. Haec enim plerumque a parentibus et libertis nobis obveniunt, et quasi debita nobis esse videntur, ut Quintus Mucius ait. Nec debita communicantur, nisi ex quaestu descendant. Idem est, etsi dixerint, se quaestus et lucri esse socios.

VIII. Paulus. Quaestus enim est, qui ex opera alicui obvenit.

IX. Ulpian. Hereditates ὁ) autem et legata et donationes non continentur: donationes enim velut praecedentis meriti merces ὁ) nobis obveniunt.

1) hereditates] Stephani. Saepae enim socii quidam non dicunt, cuius rei socii futuri sint, verbi causa: socii erimus: nec dicunt, cuius rei socii.

2) merces] Id est, beneficii cuiusdam a nobis in donatores collati: videntur enim donatores beneficio aliquo a nobis affecti ad donationem processisse: ideoque in societate simpliciter contracta donationes non conferuntur.

X. Et hereditates parentum et libertorum tanquam debitum ὁ).

1) tanquam debitum] Enantioph. Lege enim appellatur legitimum adscendentium et descendendum debitum, ut Nov. I.

Stephani. Nota, debitum vocari hereditatem a parentibus et libertis ad aliquem delatam. Haec autem, id est, hereditas et legatum et donatio, in simplici et sine ulla distinctione inita societate non conferuntur. Talia enim in societate omnium bonorum conferuntur, ut Paulus dig. 3. antea docuit.

XI. Ulpian. Et legata.

XII. Paulus. Nec aes alienum in societatem venit, nisi quod ex quaestu ὁ) aliquo venit.

πόρου] Τοῦ αὐτοῦ ε). Οἷον ἀπὸ πρῶσεως καὶ ἀγορασίας καὶ μισθώσεως καὶ ἐμισθώσεως. τὸ γὰρ ἐκ τοιούτων κέρδων οὐ μόνον κερδανθέν ἄλλὰ καὶ ἐποφειλομένων ἐπι συνεισφέρεται τῇ ἀπλῇ καὶ ἀπροσδιοριστῇ κοινωνίᾳ.

γ). Ἰδ. δ). *ε*). *λεχθῆ*, ὥστε καὶ πόρου καὶ κέρδους κοινωνοὺς αὐτοὺς εἶναι, οὐδὲν πλέον τῶν ἀπὸ πόρου γίνεται κοινόν *ς*).

λεχθῆ] † *εἰ δὲ καὶ τῷ συμφωνῶν τῆς κοινωνίας προστεθῆ*, ὥστε κοινὰ τὰ ἀπὸ πόρου καὶ κέρδους τινι προσγεγόμενα, δοκεῖ ἐκ παραλλήλου τὸ αὐτὸ εἰρησθῆναι, καὶ ἡ προσθήκη τῶν κέρδους οὐκ ἀνέπι πλέον. [Sch. i. II. 28.]

πόρου] Τοῦ αὐτοῦ β). Σημειώσαι, ὅτι οὐ τῇ τοῦ κοινοῦ προσηγορίας ἕτερον σημαίνεται κέρδος, ἢ τὸ ἀπὸ σπουδῆς καὶ μόνης τινι προσγεγόμενον, οὐ μὴν τὰ ἀπὸ κληρονομίας ἢ ληγάτου ἢ δωρεῆς. ἀναγνώθῃ καὶ τὸ πρὸς τῷ τέλει τοῦ οὐδιγ. κείμενον ἄμα.

ιδ). Οὐλλπιαν. *η*). Ἐὰν συμφωνηθῇ εἴσω ὁρητοῦ χρόνου μὴ διαιρεθῆται τὸ κοινὸν πράγμα, οὐ δοκεῖ συμφωνησῆναι, μὴ λέσαι τὴν κοινωνίαν· ὃ παρὰ κοινὸν λῶνον τὴν κοινωνίαν ἐπέχεται τῇ περὶ αὐτῆς ἀγωγῇ.

εἰ δὲ καὶ συμφωνηθῇ, εἴσω δῆλον καιροῦ *ι*) μὴ λυθῆναι, ἐξ εὐλόγου αἰτίας λύεται· τί γὰρ ὅτι ἡ αἰρεσις, ἐφ' ἣ συνέστηκε, οὐκ ἐγένετο; ἢ ἔβριστής καὶ ἐπιζήμιός ἐστιν ὁ κοινωνός;

εἰ ἀν συμφωνηθῆ] Ἐὰν συμφωνηθῇ μετὰ τῶν κοινωνῶν, εἴσω ὁρητοῦ χρόνου τὸδε τι κοινὸν πράγμα μὴ διαιρεθῆται, οὐ δοκεῖ συμφωνησθῆναι τὸ μὴ λυθῆναι τὴν κοινωνίαν. ζητοῦμεν, εἰ τὸ παῖον ἐρρωται. καὶ φησὶν ὁ Πομπόνιος, μίτηρ τοῦτο συμφωνηθῆναι. καὶ γὰρ, εἰ καὶ τοῦτο μὴ συμφωνηθῆ, πρὸ δὲ τοῦ δέοντος ἀπαγορεύσει τῇ κοινωνίᾳ, κατέχομαι τῇ πρὸ σοκιο. πρὸ δὲ τοῦ δέοντος καιροῦ ἐστίν, οἷον εἰ ὄντων τινῶν τουτοῦρου βοροῦρου κοινοῦν, εἴ ἀποδημῶντων ἐπὶ τινι ἐμπορίᾳ, ἐν τῷ μεταξύ, οὕτω περαιωθείσης τῆς ἐμπορίας, ἀπαγορεύσει τῇ κοινωνίᾳ. εἰ δὲ συμφωνῶν γέγονεν, ὥστε εἴσω διετίας μὴ λῦσθαι τὴν κοινωνίαν, ἐτὸς δὲ τῆς διετίας ἀπαγορεύσει, οὐ πάντως ἐπέχεται τῇ πρὸ σοκιο, εἴγε εὐλόγος τις προσέσται αἰτία. τί γὰρ ὅτι ἐπὶ αἰρέσει συνεστησάμεν πρὸς σὲ τὴν κοινωνίαν, οἷον ἐπὶ τῷ σὲ προστήμαι μὴ ἐν τῷδε τῷ πράγματι, τοῦτο δὲ οὐκ ἐπραξῆς; ἢ πολλὰς ἔβριστής *κ*) ἐστὶ καὶ λίαν ἐπαχθής *ι*) ὁ κοινωνός, ἢ ζημιῶν προσέσται, ὡς μὴ συμφέροι μοι, τὴν τοιαύτην κοινωνίαν ἀνέχεσθαι; ἢ ἐστὶ δὲ συνεστησάμεν κοινωνίαν ἐκπίζον δια τὴν ἐμπορίαν κατὰ τήδε διατρίβειν τὴν χρόνον εὐπορον οὖσαν ἢ εὐθηνουμένην τυχόν; οὐ γέγονα καὶ τοῦτον ἐμπολείσει δια τὸ πολέμεισθαι τὴν χρόνον, ἐστὶ ὅτε ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν. τὸ δὲ αὐτὸ ἐστίν, εἰ καὶ ἀπαγορεύσει τῇ κοινωνίᾳ; ὡς ῥητοῦ βλάκας καὶ μελλῶν ἀποδημῶν ἄκων, καὶ πολλὴν ἐπιμένειν ἐν ἀποδημῆ μελλῶν χρόνον. ἄλλ' ἔροι τις ἀντιτιθέναι μοι, ὡς ἡδυναίμεν δι' ἐτέρου τὰ τῆς κοινωνίας διοικῆναι, ἥγον τὰ πάντα τῷ κοινωνῷ καταπιστεύσαι. ἄλλ' ἔροῦμεν, ὡς οὐκ ἄλλως... ταῦτα προσέβαλλον, εἰ μὴ... οὐκ ἦν ἀξιοπιστός τε καὶ ἀνομόδιος ὑπερβαλόντος ὁ κοινωνός, ἢ ἀπόντι μοι οὐκ ἦν ἐνζήριος τὸ δι' ἐτέρου τὴν κοινωνίαν ἀνύειν.

Κυρῖλλ. Οἱ συμφωνήσαντες εἴσω πέντε ἐνιαυτῶν μὴ διαιρεθῆται τὸ κοινὸν πράγμα οὐ δοκοῦσι περὶ τοῦ μὴ διαιρεθῆναι τὴν κοινωνίαν λέγειν. τοῦτο γὰρ, ὡς συμφωνηθῆ, ἀχρηστών ἐστὶ καὶ οὐ κολοῦει τινα εὐλόγως ἀπαγορεύσει. τυχόν γὰρ *μ*)

τὴν κοινωνίαν] Ἀνάγκη γὰρ τῆς κοινωνίας ἀναχωρεῖν, τὰ δὲ πράγματα κοινὰ μείναι.

† Οὐδὲ ἐκ τούτων σημαίνεται ἐκείνο. [Sch. k. II. 28.]

παρὰ καιρόν] Στεφάνου. Παρὰ καιρόν, φορτίων τινῶν ἢ δοθέντων δι' ἀρραβῶνα καὶ ἀγορασθέντων μὲν ἤδη τῶν πραγμάτων μηπω διαπραθέντων θατερος τῶν κοινωνῶν ἀπαγορεύσει τῇ κοινωνίᾳ.

c) Id est, Stephani. d) Ita Cod. Coisl. 152. deest apud Fabr. e) καὶ in Cod. laud. deest. f) Ita Cod. Coisl. 152. melius, quam κοινωνός apud Fabrot. g) Id est, Stephani. h) Ita Cod. Coisl. 152. Deest apud Fabr. i) In Cod. Coisl. 152. additur; τυχόν διετίας. Quae verba cum in Digestis expressa non sint, textui non inserenda putavi, quum nec Fabrotus habeat. k) Ita recte coniecit frater legendum pro ζημιῶν, quod habet Cod. Coisl. 152. l) Ita legendum pro ἐπαχθής, quod habet Cod. Coisl. 152. m) Quae sequuntur in Cod. Coisl. 152., oblitterata sunt, ut legi non possint.

1) quaestu] Eiusdem. Veluti ex emtione et venditione, et locatione et conductione. Nam id, quod ex eiusmodi quaestibus non solum acquiritur, sed etiam adhuc debetur, in societatem simplicem et sine distinctione initam confertur.

XIII. Idem. Sed etsi dictum sit *1*), quaestus et I. 17. lucri eos socios esse, nihil amplius, quam quod ex D. XVII. 2. quaestu *2*) venit, communicatur.

1) dictum sit] Sed etsi contractui societatis adiciatur, ut quae quaestu et lucro obvenerint, communicentur, idem dictum esse videtur, et lucri adiectio nihil amplius operatur.

2) quaestu] Eiusdem. Observa, quaestus appellatione aliud lucrum non significari, quam quod ex industria eaque sola alicui obvenit, non etiam, quae hereditate, vel legato, vel donatione obveniunt. Legas et thema in fine dig. 71. positum.

XIV. Ulpian. Si convenerit *1*), ne intra certum I. 14. tempus communis res dividatur, non videtur con- D. eod. venisse, ne societas *2*) solvatur. Qui intempestive *3*) renuntiat societati, actione pro socio tenetur.

Sed et si convenerit, ne intra certum tempus §. 1. societas solvatur, tamen ex iusta causa *4*) solvitur: quid enim, si conditio *5*), qua societas erat coita, non impleta sit? aut iniuriosus et damnosus sit socius?

1) si convenerit] Si convenerit inter socios, ne intra certum tempus communis res dividatur, non videtur convenisse, ne solvatur societas. Quaerimus, num hoc pactum valeat. Et ait Pomponius, frustra hoc convenire. Nam et si hoc non convenerit, intempestive autem renuntiavero societati, pro socio actione teneor. Intempestive autem est, veluti si cum quidam omnium bonorum socii essent, et nonnulli eorum ad negotiationem quandam profecti essent, interea, negotiatione nondum peracta, societati renuntiavi. Si vero convenerit, ne intra biennium societas solvatur, intra biennium autem renuntiavero, non utique pro socio actione teneor, siquidem iusta quaedam causa adsit. Quid enim, si sub conditione tecum societatem coierim, veluti, si in hac re patrocinium mihi praestiteris, tuque id non feceris? aut socius saepe iniuriosus et valde molestus, et damni auctor sit, ita ut talem societatem sustinere mihi non expediat? aut saepe societatem contraxi, sperans, fore, ut propter negotiationem in certa regione commorari possim fertili atque abundante? nec vero eo frui sum, quia bellum ibi gerebatur. Interdum etiam ob aliam causam. Idem est, et si societati renuntiavero, reipublicae causa invitatus profecturus et per longum tempus abfuturus. Sed obiecerit mihi quis, me per alium res societatis gerere, vel omnia socio credere posse: verum dicemus, me non aliter his me excusare posse, nisi socius fide dignus et valde aptus non sit, vel absens per alium res societatis gerere facile non possim.

Cyrilli. Qui pacti sunt, ne intra quinquennium res communis dividatur, non videntur loqui de non solvenda societate. Hoc enim, licet convenerit, inutile est, nec prohibet, quominus quis ex iusta causa renuntiare queat.

2) societas] Possunt enim a societate abire et tamen res communes manere.

Neque enim his verbis illud significatur.

3) intempestive] Stephani. Intempestive, quum merces quaedam arrhae nomine datae, et res quidem iam emtae, nondum autem venditae essent, alter sociorum societati renuntiavit.

Τοῦ αὐτοῦ. Μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ κείμενον ἐν τῷ ζς.^{η)} διγ. τοῦ παρόντος τιτλ. ἐν τῷ θέματι, οὗ ἡ ἀρχή, εἴ τις^{ο)} ἐν τέμπεσι. καὶ ἐκεῖ γὰρ ὑποκατιῶν ὁ Πάυλος ἐν τῷ αὐτῷ θέματι τότε συγγνωσκεί τῷ παρὰ καιρὸν ἀπαγορεύσαντι, ὅτε ἐξ νεκροσύτης κοινοῦται, ὡς φησὶν τὸ ἐκείσε κείμενον
^{ρ)} τυχὸν γὰρ ἢ δεδογμένον, ὡςτε τὸν ἕνα τῶν κοινωνῶν πλεοντα ἢ καὶ ἄλλως ἀποδημήσαι^{σ)} ἢ καὶ συνεισφέρειν τότε τῇ κοινωνίᾳ. τούτου γὰρ μὴ γενομένου δύναται ὁ ἕτερος ἀπαγορεύειν τῇ κοινωνίᾳ. Σημείωσαι καὶ ἄλλας αἰτίας^{τ)} δύναται λύσαι τὴν κοινωνίαν ἀκινδύνως ὁ κοινωνός.

ἐξ εὐλόγου αἰτίας] † Τούτέστιν ἐξ αἰτίας μιᾶς τῶν εἰρημένων, ὅτι ὑβριστής ἐστὶ καὶ ἐπιζήμιος ὁ κοινωνός ἢ εἰς τῶν κοινωνῶν πολλῶν ὄντων ἐτελεύτησε, καὶ ἄλλως, οἷον διὰ τοῦ εὐλόγου αἰτίας, εἰ τυχὸν βούλεται πωλεῖται τὸν δοῦλον ἢ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ μέλλον ἐν κοινότητι, ἀγορασθῆναι. [Sch. I. II. 28.]

Ἐὰν γὰρ συμφωνηθῆ, ἐπὶ ἐναντιοῖς κοινωνοῦς ἡμῶς εἶναι, οἷον ἐγὼ μετὰ Πέτρον, συμβῆ δὲ τὸν Πέτρον ἀνοῖτα μέλλειν ἀποδημῆν ἢ μετοικήσασθαι, ἔξεστι λύειν τὴν κοινωνίαν, καὶ μένει τοῦ τοιοῦτο πάκτον ἀπρακτον. [Sch. I. II. 28.]

αἰρεσις] Τοῦ αὐτοῦ^{ς)}. Τί γὰρ ὅτι οἰκείας ἔχεις δυνάμεις ἐμπορίαν μεινεῖν τινα, καὶ τοῦτο εἰδὼς συνεισησάμην πρὸς σὲ κοινωνίαν ἐπὶ τῷ ταύτην πράττεσθαι καὶ οὐκ ἔασι τοὺς οἰκέτας ὑποζησῆσαι τῇ κοινωνίᾳ. ἢ καὶ ἐργαστήριον εἶχες ἐν τῷ κοινῷ τῆς πόλεως τοπῷ, καὶ τοῦτο εἰδὼς ἐθέμην πρὸς σὲ κοινωνίαν ἐπὶ τῷ ἐν τῷ σφῆ ἐργαστηρίῳ τὰ φορτία πιπράσκεσθαι.

Γ. 15. ιε'. Πομπων^{υ)}. "Ἡ οὐκ ἔστι καρπίζεσθαι τὸ πρῶ-
 D. XVII. 2. γμα, δι' ὃ^{υ)} συνῆσθῃ ἡ κοινωνία.

πρῶγμα] Τοῦ Ἄνων. Τυχὸν γὰρ ἐγένετο σακρὸν ἢ δελιγίονον, ὡς διγ. εγ'.

Γ. 16. ις'. Οὐλλπιαν.^{υ)} "Ἡ μέλλει διὰ πρῶγμα δημόσιον
 D. eud. ἄκων ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀποδημῆν, καὶ μὴ δύναται πρῶξαι τὴν κοινωνίαν δι' ἕτερον ἢ διὰ τοῦ κοινωνοῦ, ὡς μὴ ὕντος εἰς^{ω)} ἄγαν σπουδαίον.

§. 1. 'Ο συμφωνήσας^{x)}, μὴ διαιεθῆναι τὸ πρῶγμα, πωλεῖν μὲν δύναται, ἀκολουθεῖ δὲ τῷ συμφώνῳ ὁ ἀγοριστής.

πρῶγμα δημόσιον] Τοῦ αὐτοῦ^{υ)}. Οὐ λέγομεν γὰρ^{z)} πωβλικας καῦσα τοὺς μὴ κατὰ ἀνάγκης, ἀλλὰ διὰ κέρδους ἰδίου ἀπόντας.

Στεφάνου. Ὡςτε δὲ τὰ δύο συνδραμεῖν, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον μέλλειν αὐτὸν ἀπολιμπάνεσθαι ῥεῖ πωβλικας καῦσα^{z)} τῆδε τὴν τοιαύτην ἀπελθεῖν ἀποδημίαν.

μὴ διαιεθῆναι] Ἐὰν συμφωνῶ πρὸς τὸν κοινωνόν, ὡςτε μὴ διελθεῖν τοῦτον τὸν ἄγρον, οὐ δύναται οὐδὲν ἐκποιθῆναι αὐτοῦ, εἰ μὴ τις εὐλογος αἰτία παρεμπέση, οἷον πολλὰ τις δημοσίον καὶ ἰδιωτικῶν χρῶν ἀπαιτεῖται, ἢ καὶ ἕτερος τις τοιοῦτοτροπος. διὰ τοῦτο δὲ οὐ δεῖ τοῦτον ἐκποιεῖν, ἵνα μὴ ἐτέρω λόγω ἀναγκασθῶ τοῦτον διελθῆν. πρῶδηλον γὰρ, ὡς ὁ ἀγοριστής κινήσει κατ' ἐμοῦ τὸ κομμῶνι διβιδουνδο. ἢ μᾶλλον δεῖ γὰρ ἐπιλογισάμενον εἰπεῖν, οὐκ ἐμποδίζεσθαι μὴν τὴν πρῶσαν, τὸν δὲ ἀγοριστῆν κινῶντα τὸ κομμῶνι διβιδουνδο ἐκβάλλεσθαι παραγραφῆ, εἴ γε βουληθῆ ἐντός τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας τῆς διετίας διελθεῖν, ἢ ἂν ἐξεβλήθῃ ὁ τοῦτο πωλησας. ἴσως γὰρ καὶ τινος ἐπειράθῃ δυσχερείας, ἐπειδὴ δυνατῷ ἐξεπαῖσῃ προσώπῳ.

Κυρίλλου. Εἰ συμφωνῶν γένηται, ἵνα μὴ διέλωνται, εἰ μὴ ἐκ δικαίας αἰτίας, οὔτε ὁ ἀγοράζων παρ' ἑνὸς αὐτῶν διαιεθῆται, ἀλλὰ καὶ ὁ πωλησας κατέχειται ἢ πρὸ σόκιο ἢ κομμῶνι διβιδουνδο.

Στεφάνου. Εἰ γὰρ συνῆδοξες, μηδέποτε παντελῶς διαιεθῆναι τὸ πρῶγμα κοινῶν, τότε ἀχρηστον ἦν τὸ οὕτως γερόμενον συμφωνῶν.

Τοῦ Ἄνωνίμου. Ὅμοίως βιβ. ι'. τιτ. γ'. διγ. ιδ'. θεμ. προτιλενταίφ.

η) Cod. Coisl. 152. habet ζ'. διγ. sed esse debet ζε'. L. 65. §. 6. D. XVII. 2. ο) Cod. Coisl. 152. τε τις. ρ) Cod. Coisl. κοινῶν . . . βια. Quid hi ductus significant, divinando consequi non possum. σ) Cod. Coisl. 153. habet ἀποδημῆ. τ) Deesse videtur, δι' ἕς. θ) Id est, Stephani. ι) Πομπων. deest apud Fabr. Habet Cod. Coisl. 152. κ) Cod. Coisl. 152. διό. λ) Οὐλλπ. deest ap. Fabr. Habet Cod. Coisl. 152. μ) In Cod. Coisl. 152. εἰς; deest. ν) In Cod. Coisl. . . . hic caput 17. incipit. ξ) Id est, Anonymi. ζ) Supplendum videtur ἀποδημῆν.

Eiusdem. Ne repugnare tibi videatur, quod dig. 65. huius tituli dicitur eo themate, cuius initium est, si quis in tempus. Nam et ibi Paulus in fine eiusdem thematis tunc ei, qui intempestive renuntiat, ignoscit, quum ex necessitate quadam, ut textu illo dicitur, facta sit. Fortasse enim placuerat, ut unus ex sociis navigaret aut etiam alio modo proficisceretur, vel ut certam rem societati conferret. Nam, hoc non facto, alter societati renuntiare potest. Observa et alias causas, ob quas socius societatem impune solvere potest.

4) ex iusta causa] Hoc est ex aliqua causa earum, quae commemoratae sunt: quod iniuriosus et damnosus socius sit, aut quod unus ex pluribus sociis decesserit, vel aliter: puta ex iusta causa, si forte servum vendere velit, vel si non existat id, quod communiter emendum erat.

Si enim convenerit, ut alternis annis socii essemus, verbi gratia, ego post Petrum: et Petrus invitus abfuturus vel domicilium mutaturus sit, licet societatem solvere, et pactum eiusmodi inefficax manet.

5) conditio] Eiusdem. Quid enim, si opibus tuis negotiationem quandam exercere possis, idque ego sciens tecum societatem coierim, ut haec negotiatio exerceatur nec permiseris, ut servi tui societati ministerium praebeant? aut etiam tabernam in loco civitatis publico habeas, idque ego sciens tecum societatem contraxi, ut merces in taberna tua vendantur?

XV. Pompon. Vel etiam ea re¹⁾ frui non liceat, cuius gratia societas contracta est.

1) ea re] Innominati. Fortasse enim sacra vel religiosa facta est, ut dig. 63.

XVI. Ulpian. Vel si reipublicae causa diu invitus¹⁾ sit abfuturus, nec per alium societatem administrare possit, vel per socium, cum valde non sit idoneus.

Qui paciscitur, ne rem dividat²⁾, vendere quidem potest: emtor autem pactum sequitur³⁾.

1) invitus] Eiusdem. Nam non dicimus reipublicae causa abesse eos, qui non ex necessitate, sed propter lucrum suum absunt.

Stephani. Itaque utrumque concurrere debet, tam ut diu reipublicae causa abfuturus sit

2) ne rem dividat] Si cum socio paciscor, ne hunc agrum dividamus, nihil ex eo alienari potest, nisi iusta quaedam causa intervenerit, veluti si multa debita publica et privata ab aliquo exigantur, vel etiam alia eiusmodi causa. Ideo autem eum alienare non debet, ne alia ratione agrum dividere cogar. Probabile enim est, entorem mecum communi dividundo acturum. Imo, si quis rem reputaverit. dicere debet, ventionem quidem non impediri, entorem autem communi dividundo agentem, si quidem intra spatium biennii definitum dividere velit, eadem exceptione submoverti, qua is, qui vendidit, submovertetur. Fortasse enim et difficultatis cuiusdam periculum fecit, quia potentiori personae agrum alienavit.

Cyrilli. Si pactum sit, ne rem dividant, nisi ex iusta causa, nec is, qui ab aliquo eorum emit, dividit, et venditor tenetur vel pro socio, vel communi dividundo.

Stephani. Nam si placuit, ne prorsus unquam res communis dividatur, pactum ita conceptum inutile est.

Innominati. Similiter lib. 10. tit. 3. dig. 14. them. penult.

ἀκολουθεῖ τῷ συμφώνῳ] Στεφάνου. Ἴνα μὴ τυχὸν ὁ ἀγοράσιος Πέτρου κοινωνοῦ τὸ μέρος ἀναγκάσῃ τὸν ἕτερον κοινωνὸν ἐλθεῖν εἰς διαίρεσιν. τοῦτο δὲ ὡς ἐν ἐπιχειρηματί φησιν. λέγει γὰρ, ὅτι, κὰν ὁ ἀγοράσιος προκαλέσῃ τὸν κοινωνὸν εἰς διαίρεσιν τοῦ πράγματος, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, ἢ ἂν ἐξεβλήτετο καὶ ὁ τὸ ἐκεῖνο μέρος πωλήσας κοινωνός, πρὸ τοῦ ὁρισθέντος χρόνου τὸν κοινωνὸν εἰς διαίρεσιν τοῦ ἐπικειμένου προσκαλεσάμενος πρᾶγματος.

Στεφάνου. Ἐρώτησις. Λέγεις, ὅτι κατέχεται ὁ κοινωνός πρὸ τοῦ ὁρισθέντος χρόνου ὁ πωλήσας. εἰς τί δὲ κατέχεται; εἰ γὰρ ἐντὸς διετίας κινήσει ἀγοράσιος διαίρεσιν τοῦ πράγματος γενέσθαι βουλόμενος, ἐκβάλλεται παραγραφῇ καὶ οὐκ ἀναγκάζεται ὁ τοῦ πεπρακτοῦ κοινωνός, ἐλθεῖν εἰς διαίρεσιν, ἐνδαμυλενομένης ἐπὶ τῆς διετίας. πῶθεν οὖν διαφέρειν κατασκευάζεις; Τοῦ αὐτοῦ. Πρῶτον μὲν ἐστὶ δυνατόν εἰπεῖν, ὅτι λήθη τῆς παραγραφῆς ἠραγκάσθη διελεῖσθαι τὸ πρᾶγμα πρὸ τῆς διετίας ὁ τοῦ πεπρακτοῦ κοινωνός κινήσαντος τοῦ ἀγοραστοῦ. ἔπειτα δὲ καὶ εἰκὸς ἦν, αὐτὸν δαπανήματα ποιῆσαι περὶ τὴν δίκην, ἅπερ οὐκ ἠδυνήθη παρὰ τοῦ κινήσαντος α), καὶ ἐντέθεν ἐξήμιουτο.

εἴ. β) Καὶ ὁ παρὰ τὸ συμφώνον πωλήσας ἐνάγεται τῇ περὶ τῆς κοινωνίας ἀγωγῇ ἢ τῷ περὶ διαίρεσεως τῶν κοινωνῶν γ) λόγῳ δ).

Ἐὰν ε) ἀπαγορεύσω τῷ ἀπολιμπανομένῳ μου κοινωνῷ, ὅσα μὲν κτήσομαι, ἕως οὗ μάθῃ, κοινὰ γίνονται, ἢ δὲ ζημία μόνον ἐμὲ ἴ) ὄσῳ. τὸ δὲ κέρδος τοῦ κοινωνοῦ αὐτοῦ μόνον ἔσται καὶ ἡ ς) ζημία κοινή.

Ἐν τῇ συστάσει τῆς κοινωνίας οὐδὲν δεῖ περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως συμφωνεῖν. κατὰ φύσιν γὰρ τῆς κοινωνίας ὁ παρὰ καιρὸν ἀπαγορεύσας ἐνάγεται.

πωλήσας] Τοῦ Ἰερωνίου. Τρόπου, ὅτι δυνατῶ προσώπῳ ἐξεποίησε καὶ διὰ τοῦτο ὡς εἰ νερόμενος ἐνάγεται τῷ κομμῶτι διβιδούνδῳ.

Στεφάνου. Σημείωσαι, ὅτι τὸ κομμῶτι διβιδούνδῳ οὐ μόνον ἐπὶ διαίρεσει τοῦ ἐπικειμένου πράγματος κινεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ διαφύρῳ ἴδου γὰρ ὁ παρὰ τὸ πικτικὸν πωλήσας ἐτέρῳ τινὶ τὸ οὐκ εἰς μέρος ὁ κοινωνός κατέχεται τῷ κομμῶτι διβιδούνδῳ δικαστηρίῳ. καὶ αἱ λεγόμεναι γὰρ πρᾶστασιονες εἰς τὸ κομμῶτι διβιδούνδῳ καταφέρονται δικαστήριον, ὡς κῆται βιβλ. ζ. τῶν δὲ ἰουδικῶν, τίτλ. τῷ προσφῶρῳ. εἰς ἀπαγορεύσει ἡ) ἀποτι τῷ κοινωνῷ, μέχρι οὗ μάθῃ, ὅσα ἂν κτήσωμαι ἐγὼ ὁ ἀπαγορεύσας, κοινὰ γίνονται τῆν δὲ συμβαίνουσαν μοι ζημίαν μόνος ἐπιγνώσωμαι ὁ δὲ, πρὸς ὃν γέγονεν ἡ ἀπαγορεύσις, εἰ μὲν τι κτήσεται, μόνος ἀπολαύει τούτου. εἰ δὲ καὶ ζημιώθῃ, μεθέξω τῆς βλάβης.

ἀπαγορεύσει] Κυρίλλου. Εἰ ἀπόντι μοι ὁ κοινωνός μου ἀπαγορεύσει ἕως οὗ γῶ ἴ), εἴτι κερδαῖν, κοινόν, εἴ τι ζημιώθῃ, αὐτοῦ εἴ τι κερδαῖν, ἐμόν, εἴ τι ζημιώθῃ, κοινόν ἔσται.

Στεφάνου. Σημείωσαι ἐφεξῆς, τί συμβαίνει, ἔνθα, θατέρον τῶν κοινωνῶν ἀπαγορεύσαντος τῇ κοινωνίᾳ, ὁ ἕτερος οὐδέπω ἔγνω κοινωνός.

κέρδος τοῦ κοινωνοῦ] † Ὁ δὲ, πρὸς ὃν γέγονεν ἡ ἀπαγορεύσις, εἰ μὲν τι κτήσεται, μόνος ἀπολαύει τούτου εἰ δὲ ζημιώθῃ, μεθέξω τῆς βλάβης κ). [Sch. m. II. 28.]

ἐν τῇ συστάσει] Ἐῖρηται γὰρ, ὅτι ἡ παρὰ τὸδε ἀπαγορεύσις γινόμενη εἰς τὸ διαφέρειν ἐνοχον ποιεῖ τὸν ἡ) ἀπαγορεύσαντα.

συμφωνεῖν] Περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως περιττὸν συμφωνεῖν.

Στεφάνου. Τῶς καὶ διχῶ συμφώνον τινος ὁ παρὰ ἢ, καιρὸν ἀπαγορεύσας, εἴτι διαφέρειν, κατέχεται.

εἴ. Πόμπων. η) Δούλου συστησάμενον κοινωνίαν,

α) deesse videtur λαμβάνειν. β) Cod. Coisl. 152. γ) c) Cod. Coisl. 152. habet ita. Fabr. τῷ κοινωνῷ. δ) Cod. Coisl. 152. λογῶν. ε) §. 1. et 2. leguntur in Syn. p. 149. f) Cod. Coisl. 152. habet με αἰών. g) Syn. ἢ omittit. h) Col. Coisl. 152. habet ὁ ἀπαγορεύσαν. i) Cod. Coisl. 152. ζῶ. k) hoc Schol. est apud Fabr. T. II. p. 28. desumptum, ut videtur, e Scholio Stephani antecedente, cuius ultimis verbis prorsus consentaneum est. l) in Cod. Coisl. 152 est ποιεῖται, quod mutandum mihi videbatur in ποιεῖ ἴον. m) Cod. Coisl. 152. περὶ. n) Cod. Coisl. 152. εἴ. Apud Fabr. deest Πόμπων, Habet Cod. Coisl.

3) pactum sequitur] Stephani. Ne forte is, qui Petri socii partem emit, alterum socium ad divisionem procedere cogat. Hoc autem quasi obiter dicit. Ait enim, etiamsi emtor socium ad divisionem rei provocaverit, eadem eum exceptione submoveri, qua socius submoveretur, qui illam partem distraxit, si ante tempus definitum socium ad rei communis divisionem provocasset.

Stephani. Interrogatio. Dicis, socium teneri, qui ante tempus definitum vendiderit. In quid autem tenetur? Nam si intra biennium emtor egerit, divisionem rei fieri volens, exceptione submoveretur, nec venditoris socius ad divisionem procedere cogitur, biennio nondum praeterlapso Unde igitur colligis, interesse alterius? Eiusdem. Primum quidem dici potest, venditoris socium, si exceptionem emtore agente omiserit, ante biennium rem dividere cogi. Deinde vero fortasse sumtus in litem fecerat, quos ab actore consequi non potuit, et inde damnum incurrerat.

XVII. Et qui contra pactionem vendiderit ¹⁾, pro socio actione convenitur, aut communi dividundo ²⁾ iudicio. L. 17. D. XXII. 2.

Si socio meo absentem renuntiavero ³⁾, quaecunque adquisiero, quoad is scierit, in commune rediguntur: damnum autem ad me solum respicit. Lucrum vero a socio acquisitum ³⁾ solius socii est, damnum ab eo factum commune. §. 1.

In societate coeunda ⁴⁾ nihil attinet de renuntiatione convenire ⁵⁾: nam ex natura societatis, qui intemptive renuntiat, tenetur. §. 2.

1) vendiderit] Enantioph. Pone, eum potentiori personae vendidisse ideoque, quasi possideret, communi dividendo iudicio conveniri.

Stephani. Nota, communi dividendo non solum ad rem communem dividendam, verum etiam eius, quod interest, nomine agi. Nam socius, qui contra pactum alii cuidam partem suam vendit, communi dividendo iudicio tenetur. Nam et praestationes, quae vocantur, in communi dividendo iudicium deducuntur, ut lib. 6. de iudiciis, titulo communi dividendo dicitur. Si socio absentem renuntiavero, quaecunque adquisiero, quoad is scierit, communicantur: damnum autem, quod mihi accidit, solus agnosco. Is vero, cui renuntiatum est, si quid adquisierit, solus eo fruitur: si vero laesus sit, damni particeps ero.

2) renuntiavero] Cyrilli. Si absentem mihi socius meus renuntiaverit, quaecunque adquisierit, quoad ego sciero, communicantur: damnum solus fert. Quod ego adquisivero, meum erit: damnum, quod sensi, communicabitur.

Stephani. Nota, quid contingat, si, cum unus socio- rum societati renuntiaverit, alter socius id nondum cognoverit.

3) lucrum a socio acquisitum] Quod autem is, cui renuntiatum est, adquisivit, eo solus fruitur: si quid autem damni fecerit, damni particeps ero.

4) in societate coeunda] Dictum enim est, renuntiationem contra ea, quae dicta sunt, factam eius, quod interest, nomine renuntiantem obligare.

5) convenire] De renuntiatione pacisci supervacaneum est.

Stephani. Nam et citra pactionem is, qui intemptive renuntiat, eius, quod interest, nomine tenetur.

XVIII. Pompon. Si servus societatem coierit, non

L. 18. D. cod.

οὐκ ἀρκεῖ τὸ κελευσθῆναι αὐτὸν παρὰ τοῦ δεσπότου τῆς κοινωνίας ἀναχωρῆσαι, ἀλλὰ δεῖ τῷ κοινωνῷ ἀπαγορεύειν.

οὐκ ἀρκεῖ] Κυρίλλου. Εἰ ὁ δεσπότης κελεύσει τῷ δούλῳ, λύσαι τὴν κοινωνίαν, οὐ λύεται, εἰ μὴ καὶ τῷ κοινωνῷ ἀπαγορεύσει.

κελευσθῆναι] † Διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· οὐδεὶς κελεύων σύμφωνον τὸ καλῆ πίστει γεγονὸς μεθίστηται, εἰ μὴ ὁ νόμος. [Sch. n. II. 28.]

L. 19. 2. D. XVII. 2. ιθ'. Οὐλιαν. ο) 'Ο προσληφθεὶς παρὰ τοῦ κοινωνοῦ μου^{p)}, κοινωνός, αὐτοῦ μόνου κοινωνός ἐστι καὶ οὐκ ἔμοῦ.

προσληφθεὶς] Πρῶτος, σεκοῦνδος, τρίτος κατεστήσαντο κοινωνίαν. ὁ τρίτος προσλαμβάνων κοινωνίαν τὸν κοινωνόν. ὁ κοινωνός τῷ τρίτῳ μόνῳ, οὐ μὴν τοῖς ἄλλοις ἐστὶν κοινωνός. καὶ εἰκότως. ὅποτε γὰρ ἡ κοινωνία τῆς κοινότητος ἐστίν, οὐ δυνατὰ μοι κοινωνός εἶναι ἐκείνος, ὃν οὐκ ἐβουλήθη· ὥστε οὐν ἐστὶν τρίτου μόνου, ὡς εἴρηται, κοινωνός. ὁ γὰρ κοινωνός τοῦ ἐμοῦ κοινωνοῦ οὐκ ἐστὶ ἐμοὶ κοινωνός, καὶ ἐάν τι κερδανῆ ὁ κοινωνός ἐκ τῆς παρακοινωνίας, κοινὸν ποιήσει τοῦτο τρίτῳ προσλαβόντι αὐτόν. πρῶτος δὲ καὶ σεκοῦνδος οὐδὲν ἔχουσι κοινὸν πρὸς κοινωνόν. εἰ δὲ τι βλάπτει κοινωνόν τὴν κοινωνίαν, ἐναχθῆσεται ὑπὸ τρίτου. τρίτος δὲ τὸ ἐντεῦθεν ληφθῆν συνεφέρει τῇ κοινωνίᾳ, τοῦτέστιν πρῶτον καὶ σεκοῦνδον. ἐκ δὲ τοῦ ἐναντίου, εἴ τι πταῖσμα ὑπὸ πρῶτου γέγονεν καὶ σεκοῦνδου, τρίτος τοῦτο λαμβάνων παρέξει κοινωνῷ^{q)} περὶ τοῦτου. ἀδιόφορον δὲ ἐστίν, πότερον μεταξὺ κοινωνοῦ καὶ τρίτου κινεῖται ἢ πρὸ σοκιο, εἴτι κινεῖ κατὰ πρῶτον τρίτος καὶ ὁ σεκοῦνδος τὴν πρὸ σοκιο, ἢ γον ἐναχθῆσθαι ὁ τρίτος ὑπὸ τῶν δύο ἢ καὶ ἐναχθῆσθαι αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἐκέρδιανον, κινεῖ μετὰ ταῦτα κατὰ κοινωνόν ἢ ἐνάγεται ὑπ' αὐτοῦ.

Κυρίλλου. Εἰ σύ, κοινωνός μου ἂν, προσλάβῃς κοινωνόν, σοὶ ἐστὶν κοινωνός, οὐκ ἐμός, καὶ ἡμεῖς μὲν οὐ κοινοποιούμεν μετ' αὐτοῦ, ἀ κερδανόμεν. αὐτὸς δὲ, εἴ τι κερδανῆ, ἀπαιτεῖται ὑπὸ σοῦ κατὰ σε ἀπαιτῶ. κἀν ἐγὼ κερδανῶ, ἀπαιτεῖς με καὶ ἀπαιτῆ ἔξ αὐτοῦ. κινῶ δὲ κατὰ σοῦ, καὶ πρῶν ἢ κατ' ἐκείνου κινῆσεις, οὐκ εἰς ἐκέρδιαν ἀγωγῶν, ἀλλ' εἰς τὸ διαφέρειν. εἰ δὲ καὶ ζημίαι καὶ κέρδους αἴτιος γένηται, οὐκ ἐστὶν κοινοποισίαν, ὡς περὶ ὅτε τὸν ἐναντιοῦ οὐκ ἐστὶν ἐκέρδιαν προεβιάλλετο διοικεῖν· εἰ δὲ οἱ δύο προεβιάλλοντο, δὲ πεκοίλιον κατέχεται ὁ δεσπότης αὐτοῦ.

αὐτοῦ μόνου] Στεφάνου. Σημειῶσαι τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι ὁ κοινωνός τοῦ ἐμοῦ κοινωνοῦ οὐκ ἐστὶ μου κοινωνός. τοῦτο δὲ αὐτὸ φησὶν καὶ ἐν τῷ β'. βιβλίῳ πτ. τελευταίῳ.

† Ἡ γὰρ κοινωνία τῆς κοινότητος ἦτοι τῆς συναινετικῆς ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναται κοινωνός εἶναι ἐκείνου, ὃς οὐκ ἐβουλήθη. ὥστε κοινωνός ἐστὶ μόνος κοινωνός τοῦ συναινετικῆς καὶ ἐκείνῳ κοινοποιεῖ τὸ κέρδος, ὅπερ ἀν κερδανῆ. [Sch. o. II. 28.]

L. 20. D. eod. 2. ς'. τ) 'Ο κοινωνός γὰρ τοῦ κοινωνοῦ μου οὐκ ἐστὶ μου κοινωνός.

L. 21. D. eod. 2. κα'. Ἰδεμ. σ) Καὶ ἐάν τι λάβῃ ἐκ τῆς κοινωνίας ἡμῶν ὁ προσληφθεὶς, αὐτοῦ καὶ τοῦ προσλαβόμενου γίνεται κοινόν· ὁ δὲ προσλαβόμενος αὐτὸν ἐνάγεται παρ' ἐμοῦ τῇ περὶ τῆς^{ι)} κοινωνίας ἀγωγῆς, καὶ ἀποσώζει αὐτὸ τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν.

λάβῃ] Στεφάνου. Καὶ ὁ προσλαβόμενος γὰρ αὐτὸν κοινωνός, εἰ κερδανῆσθαι ἢ βλάπτει τὴν κοινωνίαν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐνάγεται κοινωνῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ προσληφθέντος.

† Τὸ μὲν ἀφαιρεθῆν παρὰ τοῦ κοινωνοῦ τοῦ κοινωνοῦ μου πρῶτον κοινόν γίνεται τοῦ ἀφαιρομένου καὶ τοῦ κοινωνοῦ μου· ἐνάγεται δὲ ἐμοὶ ὁ κοινωνός μου πρὸς τὸ ποιεῖν μοι τὸ κανόν. [Sch. p. II. 28.]

L. 22. D. eod. 2. κβ'. Γάιος. υ) Καὶ ἐάν ἐγὼ βλάψω τὴν κοινωνίαν

sufficit¹⁾, si iubeatur²⁾ a domino, a societate abire, sed socio renuntiandum est.

1) non sufficit] Cyrilli. Si dominus iusserit, servum a societate abire, non solvitur societas, nisi et socio renuntiaverit.

2) si iubeatur] Propter regulam dicentem: Nemo, qui iubet, pactum bona fide factum mutare potest, praeter legem.

XIX. Ulpian. Qui a socio meo socius assumptus est¹⁾, ei soli²⁾ socius est, non mihi.

1) assumptus] Primus, Secundus, Tertius societatem coierunt: Tertius Quartum socium assumpsit. Quartus Tertio soli, non etiam reliquis socius erit: idque merito. Cum enim societas consensu contrahatur, socius mihi esse non potest, quem ego nolui: itaque Tertio solum, ut dictum est, socius erit. Nam socii mei socius mihi socius non est, et quicquid Quartus ex accessoria illa societate acquisiverit, id Tertio communicabit, qui socium eum assumpsit. Primus vero et Secundus nihil commune cum Quarto habebunt. Si Quartus societatem laeserit, a Tertio convenietur. Tertius, quod ex ea actione consecutus est, societati confert, id est, Primo et Secundo. Contra, si Primus et Secundus damnum intulerint, Tertius hoc ab iis consecutus Quarto praestabit. Nihil autem interest, utrum inter Quartum et Tertium pro socio agatur, si Tertius et Secundus contra Primum pro socio agant, an Tertius a duobus illis conventus aut etiam conveniens eos propter ea, quae acquisierunt, postea contra Quartum agat, vel ab eo conveniat.

Cyrilli. Si, quum socius meus esses, socium assumeris, tibi socius erit, non mihi, neque illi communicabimus, quae acquirimus. Ipse vero si quid acquisiverit, a te convenitur, ego vero a te peto. Quod ego acquisivi, tu a me petis, illeque a te petit. Tecum autem ante quoque ago, quam illum conveneris, non ut actionibus mihi cedas, sed ut id, quod interest, praestes. Quodsi tam lucri, quam damni auctor sit, nulla erit compensatio, sicuti quum unus ex sociis servum suum ad administrationem constituerit: si vero uterque eum constituit, dominus eius actione de peculio tenetur.

2) ei soli] Stephani. Nota regulam dicentem, socii mei socium mihi socium non esse. Idem dicitur et lib. 2. tit. ultimo.

Societas enim consensu contrahitur: ideoque socius ei esse non potest, qui noluit. Itaque socius ei soli est, qui consensit, eique lucrum communicat, quod acquisivit.

XX. Nam socii mei socius meus socius non est.

XXI. Idem. Et si in societatem assumptus aliquid ex societate nostra fuerit consecutus¹⁾, inter eum, et qui eum assumpsit, communicatur. Qui autem eum assumpsit, tenetur mihi actione pro socio, et illud societati nostrae praestat.

1) fuerit consecutus] Stephani. Nam et socius, qui illum assumpsit, si societati commodum aut damnum attulerit, non solum a reliquis sociis, verum etiam ab eo, quem assumpsit, convenitur.

Quod socius socii mei abstulerit, inter eum, qui abstulit, et socium meum communicatur. Socius autem meus me indemnem praestare tenetur.

XXII. Gaius. Et si ego damnum intulero socie-

o) Cod. Coisl. 152. ικ'. Apud Fabr. deest Οὐλιαν. p) μου deest apud Fabrot., habet Cod. laudatus. q) Ita Cod. Coisl. 152. r) Hoc caput in Cod. Coisl. 152. prorsus deest. Habet Fabrotus. s) In Cod. Coisl. 152. κβ'. Apud Fabr. Ἰδεμ. deest. t) τῆς deest in Cod. Coisl. 152. u) Cod. Coisl. 152. κγ'. Apud Fabr. Γάιος deest.

αὐτῶν, ὁ κοινωνός μου ἀποθεραπεύσει τὴν ζημίαν τῷ κοινωνῷ αὐτοῦ, ὡς ἔχον ἀγωγήν κατ' ἐμοῦ.

Δυνατὸν μεταξὺ τοῦ κοινωνοῦ μου καὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ προσληφθέντος κινήθῃαι τὴν περὶ τῆς κοινωνίας ἀγωγήν, πρὶν ἢ κινήθῃαι μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κοινωνοῦ μου.

κγ'. Οὐλπιαν. ν) Καὶ οὐκ ἀρκεῖ τὸ ἐκχωρηθῆναι μοι παρὰ τοῦ κοινωνοῦ μου τὰς κατὰ τοῦ κοινωνοῦ ἀγωγάς; ἀλλὰ πάντως ἀζημιῶν με ποιεῖ ἐφ' οἷς τὴν κοινωνίαν ἡμῶν ἔβλαψε· πταίσμα γὰρ ὡς ἐπίπαν ἐποίησε προσλαβόμενος. καὶ οὐ λογίζεται τῇ ζημίᾳ τὸ δι' αὐτοῦ περιγεγόμενον^{ω)}, ὡς εἰκόσ, ὕψελος τῇ κοινωνίᾳ· εἰ γὰρ καὶ ὁ εἷς^{κ)} τῶν κοινωνῶν ἴδιον δοῦλον προσήσει, τὴν ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ συμβαίνουσαν ζημίαν ἐπιγινώσκει, μὴ λογίζομενος τὸ δι' αὐτοῦ^{ν)} περιποιηθῆν κέρδος.

οὐκ ἀρκεῖ] Ἰκεῖ ζητεῖ ὁ Πομπόνιος, πότερον ὁ τρίτος ὀφείλει τοῖς περὶ πρῶτον καὶ περὶ σεκούνδον ἐκχωρεῖν τὴν κατὰ τὸν κοινάριον ἀγωγήν καὶ διαφεύγειν τὴν πρὸ σοκιο καὶ οὐκ εἰ ἐνοχλεῖσθαι, εἰ καὶ ἄπορος εἰσεθῆ κοινάριος, ἢ τὸ ἀζημιῶν αὐτοῖς ὀφείλει παρέχειν αὐτοῖς ἐνάχομενος. καὶ φησὶν Οὐλπιανός, παντὶ τῷ πρώτῳ κατέχουσιν τὸν τρίτον ὀνοματὶ τοῦ κοινάριου, ὃν αὐτὸς προσελάβετο. οὐδὲ γὰρ ἀνηθῆναι δύναται ἀμείψασθαι εἰς τὸν τρίτον τοῦ προσλαβόμενον τὸν κοινάριον. ζητεῖ δὲ καὶ ἐκεῖ, εἰ ἄρα τὸ κέρδος, ὅπερ προσετέθη τῇ κοινωνίᾳ ἐκ τῆς κοινάριου σπουδῆς, κομπενσατέεται τῇ ζημίᾳ, ἢν προσήγαγε τῇ κοινωνίᾳ ὁ κοινάριος. Καὶ ὁ μὲν Πομπόνιος χῶρον δίδωσι τῇ κομπενσατίῳ. ὁ Οὐλπιανὸς τοῦτον ἐκβάλλει τὸν λόγον, μάρτυρι γράμματος Μαρκέλλῳ ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ θεματὶ^{π)} πρῶτος καὶ σεκούνδος συνεστήσαντο κοινωνίαν ἐπὶ ἀνδραπόδων τυχόν ἢ ἄλλων τυχόν πραγμάτων ἐμπορίᾳ· ὁ πρῶτος οἰκέτην προσεστήσατο ἐπὶ τῷ πράττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ τῆς ἐμπορίας πράγματα. ὁ προσβληθεὶς οἰκέτης εἰς βλάβην τὴν κοινωνίαν, ὁ πρῶτος ἐναθῆσεται τῇ πρὸ σοκιο, ὡς φησὶν Μαρκέλλος, μὴ ἀντιτιθέμεντος κομπενσατίῳ, εἰ συνέβη ἔν τισιν ἀφελῆσαι τὴν κοινωνίαν^{ρ)} καὶ βεβαιουῦσθαι τὴν οἰκίαν γνώμην Μαρκέλλος φησὶν δι' ἀπορίας Μαρκίου τοῦ βασιλέως· μηδὲ γὰρ δύνασθαι τὸν πρῶτον λέγειν τῷ σεκούνδῳ ἀπόστηθαι τοῦ κέρδους, ὅπερ διὰ τοῦ ἐμοῦ οἰκέτου προσετέθη τῇ κοινωνίᾳ, εἰ θέλεις ἀπαιτεῖν τὴν ποσότητα, ἐφ' ἣ ἡλίπτωσε τὴν κοινωνίαν. εἰ δὲ ἀμφοτέροι οἱ κοινωνοὶ οἰκέτην ἀλλότριον παρεστήσαντο, ὁ τοῦτον δεσπότης μόνῃ κατέχεται τῇ δὲ πεκούλιῳ. οὗτοι δὲ κατ' ἀλλήλων οὐδεμίαν ἔξουσιν ἀγωγήν· ἀμφοτέρον γὰρ προσβλήθῃ γνώμῃ. τοῖσι δὲ τοῖς ὑπὸ Οὐλπιανῶν καὶ Μαρκέλλου, ὡς ἀνήγαγεν Οὐλπιανός, εἰρημένους συμφέγγεται καὶ Παῦλος, λέγων γὰρ, οὐ διὰ τοῦτο μὴ ἐνάγεσθαι τὸν κοινωνόν, ἐφ' οἷς ῥαθίμως ἐζημίωσε τὴν κοινωνίαν, διότι τῇ οἰκίᾳ σπουδῇ ἔν πολλοῖς ἀφελῆσεν· καὶ τοῦτο λέγει ἐξ ἐκκλήτου ἀποφαιθῆναι καὶ βασιλέως ἀρρομήνου. παραπλήσια δὲ τοῖς εἰρημένους ὑπὸ Σαβίνου Οὐλπιανός καὶ ἐν τῇ τοῦ ἐδικτοῦ ἐμνηρεῖα διαξείσιν, ἀναφῆρων κἀναυθῆ τὸν Μάρκον.

παρὰ τοῦ κοινωνοῦ μου] † Εἰ γὰρ, φησὶ, μεταξὺ τοῦ κοινωνοῦ τοῦ προσληφθέντος^{ρ)} κινήσω, οὐκ ἐκβάλλομαι παρ' αὐτοῦ. εἰ δὲ ἄπορος εἰσεθῆ, ἔγω ἀγωγήν κατὰ τοῦ προσλαβόμενον αὐτόν, ἐπειδὴ ἐκείνου ἐστὶ τὸ πταίσμα, ὃς αὐτὸν προσελάβετο. [Sch. q. II. 28.]

ἐξ ἀμελείας] † Εἰ μὲν ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν τὸν αὐτοῦ δοῦλον προσήσει, βλάψει δὲ τὴν κοινωνίαν τῷ ἑτέρῳ, ἄλλοθεν δὲ ἀφελῆσαι^{α)}, οὐκ ἀντιλογίζεται τὸ κέρδος τῇ ζημίᾳ· ἐνάγεται γὰρ ὁ δεσπότης αὐτοῦ εἰς ὀλοκληρον· καὶ μὴ δυναμένος λέγειν, ἀποστηθῆ τοῦ κέρδους, ὅπερ διὰ τοῦ ἐμοῦ οἰκέτου προσετέθη^{β)} τῇ κοινωνίᾳ, εἰ θέλεις ἀπαιτεῖν τὴν ποσότητα, ἐφ' ἣ ὁ οἰκέτης ἡλίπτωσε τὴν κοινωνίαν. εἰ δὲ ἀμφοτέροι οἱ κοινωνοὶ τὸν δοῦλον προσεστήσαντο τὸν ἀλλότριον, ὁ τοῦτον δεσπότης μόνῃ κατέχεται τῇ δὲ πεκούλιῳ. οὗτοι δὲ κατ' ἀλλήλων οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀγωγήν. ἀμφοτέρον γὰρ γνώμῃ προσβλήθῃ. ταῦτα νοεῖ καὶ ἐπὶ κοινωνοῦ· οὐ γὰρ συλλογίζεται τῷ κέρδει ἢ ἀμελεία. [Sch. r. II. 28.]

κδ'. Ἰδεμ. ς) Εἰ δὲ οἱ δύο κοινωνοὶ προστήσονται

ρ) Cod. Coisl. 152. κδ'. Apud Fabr. Οὐλπ. deest. ω) Cod. περιγεγόμενον. x) Ita Cod. ὁ εἷς. Fabr. εἷς. γ) Ita mutavi, Codice Coisl. 152. non favente, quod apud Fabr. legitur ἑαντοῦ. z) Fabr. προσληφθέντος. α) Fabr. ἀφελῆση. β) Fabr. προσετέθη. ε) Cod. Coisl. 152. κέ. Apud Fabr. ἰδεμ. deest.

tati eorum, socius meus socio suo damnum praestabit, quia ipse adversus me habet actionem.

Inter socium meum et eum, quem assumsit, pro socio agi potest, priusquam inter me et socium meum agatur. §. 1.

XXIII. Ulpian. Et non sufficit¹⁾, a socio meo²⁾ L. 23. mihi mandari actiones adversus socium, sed omnimodo D. XVII. 2. indemnem me praestat, in quibus societatem nostram laesit: quoniam culpa reus plerumque est, quod eum assumsit. Nec commodum, quod per eum fortasse societati accessit, cum damno compensatur. Si enim unus ex sociis servum suum societati praeposuerit, damnum culpa eius³⁾ illatum agnoscit, nec compensat commodum, quod per eum societati accessit.

1) non sufficit] Ibi Pomponius quaerit, utrum Tertius Primo et Secundo actionem contra Quartum cedere debeat et ita pro socio actionem evitare, neque amplius molestari, etiamsi Quartum solvendo non sit, an indemnitate iis conventus praestare debeat. Et ait Ulpianus, omnimodo Tertium teneri Quarti nomine, quem ipse assumsit: nec enim negari potest, peccasse Tertium, quum Quartum assumsit. Hoc quoque ibi quaerit, an commodum, quod societati ex Quarti industria accessit, compensetur cum damno, quod Quartus societati intulit. Et Pomponius quidem compensationi locum concedit. Ulpianus hanc sententiam improbat, teste Marcello in tali specie usus. Primus et Secundus societatem coierunt, mancipiorum forte vel aliarum rerum vendandarum gratia: Primus servum praeposuit, qui pro ipso res negotiationis gereret. Servus praepositus si societati damnum intulerit, Primus pro socio actione convenietur, ut ait Marcellus, non opposita compensatione, si commodum quoddam societati per eum accessit: suamque sententiam Marcellus sententia Imperatoris Marci confirmari ait: nec enim dicere posse Primum Secundo: Abstine commodum, quod per servum meum societati accessit, si summam petere vis, qua per eum societas fraudata est. Si vero ambo socii servum alienum praeposuerunt, dominus eius duntaxat de peculio tenetur. Hi enim nullam invicem habebunt actionem: amborum enim voluntate praepositus est. His, quae ab Ulpiano et Marcello, ut Ulpianus retulit, dicuntur, Paulus quoque adstipulatur, dicens, non ob eam rem minus socium teneri eius damni nomine, quod negligentia societati intulit, quod eidem industria sua in multis profuisset. Hoc ab Imperatore quoque ex appellatione cognoscente pronuntiatum esse ait. Similia his, quae a Sabino dicta sunt, Ulpianus et in Commentario ad Edictum disserit, ibi quoque Marcum referens.

2) a socio meo] Si enim, inquit, adversus socium assumptum egero, ab eo non submoveor. Sed si idoneus non sit, adversus eum, qui eum admisit, actionem habeo, quia eius culpa est, qui eum assumsit.

3) culpa eius] Si unus ex sociis servum suum praeposuerit, isque in quibusdam societati damnum intulerit, in quibusdam autem commodum, commodum cum damno non compensatur. Nam dominus eius in solidum convenitur: nec potest dicere: abstine commodum, quod per servum meum societati accessit, si petere vis summam, qua per servum societas fraudata est. Si autem ambo socii servum alienum praeposuerint, dominus eius tenetur duntaxat de peculio; hi autem invicem nullam habebunt actionem: nam utriusque voluntate servus praepositus est. Haec accipe quoque in socio: non enim compensatur cum commo negligentia.

XXIV. Idem. Sin autem ambo socii servum¹⁾ L. 24. D. eod.

τὸν δοῦλον τοῦ ἐνδός, μόνῃ τῇ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ ὁ δεσπότης ἐνέχεται.

δοῦλον] Στεφάνου. Μὴ ταραξῆ σε τὸ εἰρημὸν ἐν τῷ δ'. βιβλίῳ τῶν δέ βέβουσι. τιτ. α'. διγ. ις'. ἐκεῖνο γὰρ περὶ κοινοῦ οἰκίτου εἶρηται τὸ νόμιμον· τοῦτο δὲ περὶ ἰδικοῦ ἐνδός αὐτῶν. καὶ οὔτε τῇ περὶ πεκουλίου ἐνάγεται ὁ γὰρ οἰκίτηρ προστηράμενος, ἀλλ' ὡς αὐτὸς αἴτιος τῆς βλάβης γενομένος.

L. 25. κέ. Παῦλος d). Τὰ ἐξ οἰκείας ἀμελείας e) συμ-
D. XVII. 2. βαίνοντα ἐπιγινώσκει ὁ κοινωνός, κἂν f) ἐν πολλοῖς ἐτέ-
ροις ὠφέλησεν g).

L. 26. κς'. Οὐλιαν. h) Οὐ i) γὰρ συλλογίζεται k) τῷ
D. eod. κέρδει ἢ ἀμέλειαι.

συλλογίζεται] Στεφάνου. Ὁ γὰρ τὴν κοινωνίαν βλά-
ψας κοινωνός, ἐν ἑτέροις δὲ ὠφέλησας, οὐ δύναται κομπενσα-
τενεῖν τὴν ζημίαν τῷ κέρδει, ὅπερ αὐτὸς ἐν ἀλλήλοις τῇ κοινωνίᾳ
περιποίησεν.

L. 27. κζ'. 1) Τὰ συστάνια χρέα τῷ καιρῷ τῆς κοινωνίας
D. eod. ἐκ τοῦ κοινοῦ δίδονται· καὶ ἐὰν πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ
χρέους, ἴσως γάρ ἐστιν αἰρετικόν, ἢ κοινωνία λυθῆ, περὶ
τῆς καταβολῆς ἀλλήλους ἀσφαλίζονται.

χρέα] Σημειῶσαι αὐτό, πάντα τὰ χρέα, ὅσα κατὰ τινος
συνέβη συστῆναι τὴν κοινωνίαν μὴ τῆς κοινωνίας διαλυθείσης,
ἐκ τῶν κοινοῦ δὲ καταβλήσονται πραγμάτων, εἰ καὶ τὰ μα-
λιστα μετὰ διάλυσιν τῆς κοινωνίας μέλλει ταῦτα δίδοσθαι. ὥστε
οὐκ εἰ καὶ ὑπὸ αἰρεσίν ἐληρωτήθη τις τῶν κοινοῦ ὑφ' ἑτέ-
ρου, ἢ δὲ αἰρεσίς ἐξῆλθε μετὰ λύσιν τῆς κοινωνίας, καὶ οὕτως
ἐκ τῶν κοινοῦ πραγμάτων ἀποδοθήσεται τὸ χρέος. διό, εἰ
ἤσθησεν αὐτῆς ἢ κοινωνία διαλυθῆ, καυτίων ὑπὸ τοῦ μὴ
ὀφειλομένου τῷ ἐνεχόμενῳ δοθήσεται ἀσφαλιζόμενον τὸ ἐσόμενον,
ὡς μικρὸν ὑπεροχὴν ἔροῦμεν. εἰ δὲ καὶ ἐν διέμῃ ἑτέρος ἐποφείλει
τῶν κοινοῦ, πρὸ δὲ τῆς ἡμέρας ἢ κοινωνία διαλυθῆ, οὐ
δεῖ τὴν ποσότητα τοῦ ἰδιοῦ χρέους ἐντεῦθεν ἡθῆ τῶν κοινοῦ
ἐξαιρεθῆναι πραγμάτων, ὡς περὶ ἐπὶ τοῦ πούρου, ἀλλὰ πάντα
μὲν διαιρεῖσθαι· καυτίων δὲ δίδοσθαι τῷ ἐποφειλομένῳ, ὡς
ἐπειδὴ ὁ καιρὸς περιεγένηται τῆς κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεως, δε-
φραδενθήσεται κατὰ τὸ ἐπιβάλλον τῷ μὴ ἐποφείλοντι μέρος·
ὅπερ ὀφειλομένον νοεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ προειρημένου αἰρετικοῦ χρέους.

Κυρίλλ. Ἄ ὑπὲρ τῆς κοινωνίας ἐχρεώσθησεν ὁ εἰς τῶν κοι-
νωνῶν, ὑπεξαιρεῖται· εἰ δὲ αἰρετικὸν εἶη, ἀσφάλειαν λαμβάνει
δεφρασίονος. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν διέμῃ, οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τῶν
πούρου.

αἰρετικόν] † Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. β'. κεφ. ιη'. οὐ ἢ
ἐρχή, τῶν δυναμένων εἰς κληρονομίας· καὶ κεφ. ρμδ'. οὐ ἢ
ἐρχη, ἐν τῆς ἐπιρωτήσεται τῷ καιρῷ. Ζῆτει βιβ. β'. τιτ. β'.
κεφ. σιγ'. οὐ ἢ ἐρχη, τὸ προσχωρεῖν τὴν ἡμέραν. [Sch. s. II. 29.]

L. 28. κη'. Ἰδεμ. m) Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ n) τοῦ ἰπὸ ἡμέ-
D. eod. ραν· τὰ μέντοι χωρὶς αἰρέσεως ὁ χρεωστῶν ὑπεξαιρεῖ o).

I. 29. pr. κθ'. Οὐλιαν. p) Ἐὰν μὴ λεχθῆ τὰ μέρη q), εἰσὶν
D. eod. ἴσα r)· δυνατόν δὲ συμφωνεῖν, τὸν μὲν ἔχειν ἐν μέρος·
τὸν δὲ δύο ἢ τρία, ἐὰν μέντοι τι πλέον εἰσάγη s) τῇ
κοινωνίᾳ, ἢ ἐν χρίμασιν ἢ ὑποργίᾳ ἢ ἑτέρῳ τι.

§. 1. Καὶ ἵνα τις μὴ ζημιῶται i) μὲν, ταῦ δὲ κέρδος
ἢ ii) κοινωνός, ἐὰν τοσαύτη ἐστὶν ἢ ὑποργία, ὅσον ἢ
ζημία, ἐὰν μόνος πλεῖ ἢ ξενιτεῖ ἢ κινδυνεύῃ.

§. 2. Οὐ δυνατόν συμφωνεῖν, ὥστε τὸν μὲν μόνον v)
τὴν ζημίαν, τὸν δὲ τὸ κέρδος οἰκιοῦσθαι.

d) Cod. Coisl. 152. κς'. Apud Fabr. Παῦλος deest. Cap. 25. legitur in Syn. p. 149. e) ἀμέλειας deest in Syn. Leuncl. in marg. addidit. f) Syn. καλ. g) Syn. ὠφέλειαν. h) Cod. Coisl. 152. κς'. Apud Fabr. Οὐλιαν. deest. Cap. 26. legitur in Syn. p. 149. i) Syn. οὐδέ. k) Ita Cod. Coisl. et Syn. Fabr. λογίζεται. l) Cod. laud. κη'. m) Cod. Coisl. 152. κθ'. Ἰδεμ. n) Idem Cod. ἐπλ. o) Fabrot. ὑπεξαιρεῖ. Cod. laud. ὑπεξαιρεῖ. p) Cod. λ'. Οὐλιαν. Apud Fabr. Οὐλιαν. deest. Cap. 29. est in Syn. p. 149. q) In Cod. Coisl. 152. post μέρη sequitur, ὅπως χορὴ μερθεῖσθαι. Quod pro mero glossemate habui ideoque omisi, quum neque Fabrotus neque Syn. habeat. r) Cod. ἴσα εἰσιν. Fabr. ut in textu. Syn. ἴσα εἰσιν. s) Syn. εἰσάγη. t) Syn. ζημιῶται. u) Fabr. et Syn. ἴστω. v) Syn. μόνον.

alterius praeposuerint, dominus eius dumtaxat actione de peculio tenetur.

1) servum] Stephani. Ne conturberis eo, quod lib. 4. de Rebus, tit. 1. dig. 16. dicitur. Ibi enim de communi servo sermo est: hic autem de servo unius eorum. Nec actione de peculio convenitur is, qui servum praeposuit, sed quasi ipse auctor damni esset.

XXV. Paulus. Socius ea, quae negligentia sua accidunt, agnoscit, licet in plerisque aliis profuerit.

XXVI Ulpian. Non enim cum commodo negli-
gentia compensatur 1).

1) compensatur] Stephani. Socius enim, qui societati damnum intulit, in aliis autem commodum, damnum cum commodo, quod in aliis societati attulit, compensare nequit.

XXVII. Aes alienum 2), quod tempore societatis contractum est, de communi solvitur: et si priusquam solveretur, fortasse enim conditionale 2) est, societas dirempta sit, de solutione invicem cautiones interponunt.

1) aes alienum] Nota, omne aes alienum, quod unus sociorum societate nondum dirempta contraxit, de communi solvi debere, licet, postquam societas distracta est, solvendum sit. Itaque et si sub conditione unus sociorum alteri promiserat, conditio autem, dissoluta societate, extitit, ex communi quoque debitum solvendum est. Ideo si pendente conditione societas dirimatur, cautio ab eo, qui non debet, debitori praestabitur, ut in futurum securus reddatur, ut paulo post dicemus. Sed et si in diem alter sociorum debitor sit, ante diem autem societas dirimatur, summam debiti de communi eximi nondum oportet, ut in puro debito, sed omnia dividantur: caveatur autem debitori, si dies venerit, quo adversus ipsum agi possit, eum pro parte eius, qui non debet, defensum iri. Idem in conditionali debito antea commemorato accipere debemus.

Cyrilli. Quae pro societate unus sociorum debet, ea de communi sumuntur: si vero debitum conditionale sit, cavetur ei, eum defensum iri. Idem obtinet in eo quod in diem debetur, non etiam in debito puro.

2) conditionale] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 18. cuius initium: Quae possunt ad heredes: et cap. 144. cuius initium: In stipulationibus id tempus. Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 213. cuius initium: Cedere diem.

XXVIII. Idem dicendum est de eo quoque, quod in diem debetur: id tamen, quod pure debet socius, deduct.

XXIX. Ulpian. Si partes expressae non sint 1), aequales sunt 2). Possunt autem convenire, ut alter unam, alter duas vel tres partes habeat: si modo plus conferat 3) societati vel pecuniae, vel operae, vel cuius alterius rei.

Item ut nullum damnum quis sentiat 4), lucri vero sit particeps, si tanti sit opera, quanti damnum est, si solus naviget, vel peregrinetur, vel periculum ferat solus.

Convenire non potest 5), ut alter damnum tantum, alter vero lucrum sentiat.

ἐάν μὴ λέξηται] † Ὅπως γὰρ μερίζεσθαι, ζήτησι βιβ. ζ'.
 τυ. α'. κερ. μγ'. καὶ βιβ. β'. τυ. β'. κερ. ρξδ. Ὁ λέγων
 μέρος καὶ μὴ προσθεῖς, ποῖον, τὸ ἡμῶν διλοῖ. [Sch. t. II. 29.]

εἰσὶν ἴσα] Στεφάνου. Τοῦτο ἔγνωσ ἐν τῷ κέ. τυ. τῶν
 ἰσότητων. ἔνθα γὰρ μηδὲν περὶ κέρδους ἢ ζημίας λέξηται, ἐπ'
 ἰσῆς εἰσὶν κοινωνοί.

Ἐάν τινες συστήσονται κοινωνίαν, μηδὲν δὲ συμφωνήσουσι
 περὶ τοῦ μέρους, ὡς αὐτοὺς μερίζεσθαι γὰρ το προσγεγόμε-
 νον κέρδος ἢ τὴν ζημίαν ἐπιγνώσκων, ἰσότης μεταξὺ αὐτῶν
 φυλάτθεται. εἰ δὲ ἀρέσει, ἕνα τῶν κοινωνῶν τρία ἢ δύο
 λαμβάνειν μέρος, τὸν δὲ ἕτερον ἐν, ἔρωται τὸ πάκτον, μόνον
 εἰ πλέον τῆ κοινωνίᾳ προσάγει τὸ πλέον ἀποφερόμενος ἢ ἐν
 χρημασίᾳ ἢ ἐν σπουδῇ ἢ κατ' οὐρανῆν ἢ ἐτέρων αἰτιῶν ἐπι-
 φελεῖ τῆ κοινωνίᾳ. τί γὰρ ὅτι τῶν δυναμένων ἀνεπηρέαστον
 φυλάττειν τὴν κοινωνίαν ἐστίν, καὶ πλήθους εὐπορῶν φίλων
 πλείονα κέρδη ταύτη προσάγει; Σύνιστασθαι δὲ κοινωνίαν
 καὶ οὕτως δυνάσθαι Κασσιός φησιν, ὥστε τὸν ἕτερον μὴ ὑπο-
 κείσθαι κατ' οὐδὲν μέρος τῆ συμβησομένη ζημίας, τοῦ δὲ προσ-
 γεγομένου κέρδους ἢ τῆν αὐτὸν ἀποφερόσθαι μόνον. τότε δὲ
 λέγει Σαβίνος ἐρωτάσθαι τὸ τοιοῦτον συμφωνῶν, ἥλικα τοῦτον
 περὶ τῆν κοινωνίαν τοσαύτη σπουδῇ γένηται, ὅσον τιμημάτων
 τις ἐπιμήσατο τῆν ζημίαν. πολλὰς γὰρ τοσαύτη προσέτιν ἐπὶ
 μέρει τῷ τιμηθέντι διὰ τοῦ τοιοῦτου συμφωνῶν κοινωνῶν, ὥστε
 πλέον ὠφέλιμα τῆν κοινωνίαν, ἢ περὶ τὸ ἕτερον γὰρ προσέ-
 φερε κέρδος. τί γὰρ εἰ διὰ θαλάσσης ἐγένετο ἡ ἐμπορία, καὶ
 μόνος ἔπλει, ἢ καὶ διὰ τῆς γῆς πραγματευόμενος μόνος ἐπὶ
 ξέναις εὐρίσκειτο καὶ τοὺς ἐντεῦθεν ἀπειλομένους μόνος ἀνε-
 δέχτο κινδύνους; ἂν οὐκ ἄξιός νομισθῆσται τοιοῦτου πακτου;

Κυρίλλου. Εἰ μὴ ὀνομασθῆ μέρος ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἴσα
 γίνονται ἢ δυνάται δὲ καὶ ἕτερα συμπεφωνησθαι, εἰ δὲ εἰς
 πλείονα σπουδῆν ἢ χρημῆματα συνεισφέρει. τότε γὰρ δυνάται
 συμφωνεῖν, τῆν μὲν ζημίαν τὸν ἕτερον ὁρῶν, τὸ δὲ κέρδος
 κοινὸν εἶναι.

πλέον εἰσάγει] Τοῦ αὐτοῦ x). Τυχὸν γὰρ μόνος τῶν
 ἐπιποίων προτίσται ἢ ἐν δυνάτει ὧν ἀντελαμβάνεται τοῦτον
 καὶ ἀνεπηρέαστον τῆν κοινωνίαν φυλάττων συνεββάλλετο ταύτην.

μὴ ζημιώται] Τοῦτο νόσον, ἐάν μόνη ζημία γένηται,
 κέρδους μὴ ὑποκειμένου. εἰ γὰρ κατὰ ταῦτον κέρδος ἐγένε-
 το καὶ ζημία ἐξ ἑτέρας καὶ ἑτέρας αἰτίας, δηλοῦσι ἢ ζημία
 ἐκ τοῦ κέρδους ὑπεξαίρεται κατὰ τὸ κείμενον ἐν τῷ ἐξῆς.

† Δυνατὸν, φησὶ, συμφωνεῖν, ἵνα μὴ κατ' οὐδὲν ὁ εἰς
 ἐπὶκαται τῆ συμβησομένη ζημίᾳ, τοῦ δὲ προσγεγομένου κέρ-
 δους ἢ τῆν αὐτὸν ἀποφερόσθαι μόνον. τοῦτο δὲ γίνεται, ἥλικα
 τῆν κοινωνίαν τοῦτον σπουδῆν τοσοῦτον τιμημάτων ἀξίαν
 κέρει, ὅσον ἂν τις ἐπιμήσατο τῆν ζημίαν. πολλὰς γὰρ τοσοῦ-
 τον ὠφέλιμα τῆν κοινωνίαν ἢ ἐπιμελεία τοῦ τιμηθέντος διὰ
 τοῦ τοιοῦτου συμφωνῶν, ὅσον οὐκ ἂν τὰ τοῦ ἑτέρου χρημῆματα
 προσέφερε κέρδος. τί γὰρ εἰ διὰ θαλάσσης γίνεται ἡ ἐμπορία,
 καὶ μόνος ἔπλει, ἢ μόνος ἐπὶ ξέναις εὐρίσκειτο, τοὺς ἐντεῦθεν
 ὑπομένων κινδύνους; [Sch. u. II. 29.]

οὐ δυνατὸν συμφωνεῖν] Ἀρίστων ἀναφέρει Κασσιόν
 τὸ τοιοῦτον τῆς κοινωνίας ἀποδοκιμάζοντα πάκτον, ὥστε τὸν μὲν
 τῶν κοινωνῶν ὅλον τὸ κέρδος λαμβάνειν, τὸν δὲ τῆ ζημίᾳ βα-
 ρυνεσθαι, καὶ λεοντεῖαν τῆν τοιαύτην εἰωθε προσάγορευειν,
 τοῦτέστιν ἀρπακτικῆν διὰ τῆν τοῦ θηρίου φύσιν. πλεονέκτης
 γὰρ καὶ ἀρπαξὶς ὁ λέων καὶ τοῦ προσγεγομένου αὐτῷ θρόμιματος
 ἕτερον μετασχεῖν οὐκ ἀνέχον θηρίον. καὶ συνεγεῖ τοῖς εἰρημέ-
 νοις ὑπὸ Κασσιόν ὁ Οὐλιπιανός, ἀχρηστον εἶναι λέγων τῆν κοι-
 νωνίαν, ἢν ἕτερος μὲν κερδαίνει, ἕτερος δὲ μέτοχος ὦν ταύτης
 μόνον τῆν συμβαινούσαν ὑφίσταται ζημίαν. ἀδικώτατον γὰρ
 εἶναι τὸ τῆς ἀδικίας y) εἶδος ἐκείνο, ἐξ οὗ ζημιούται μὲν τις
 ἐσθ' ὅτε, κερδαίνει δὲ οὐδέποτε.

Κυρίλλου. Ἴνα μέντοι ὁ εἰς τὸ κέρδος ὅλον, ὁ δὲ ἕτερος
 πᾶσαν τῆν ζημίαν ἐπιγνώσκει, οὐ δυνατὸν συμφωνεῖσθαι. ἀδι-
 κώτατον γὰρ τὸ τῆς κοινωνίας εἶδος ἐκείνο, ἐξ οὗ ζημιούται
 μὲν τις ἐσθ' ὅτε, κερδαίνει δὲ οὐδέποτε. ὁ γὰρ Στέφανος λεον-
 τεῖαν ἔφη, πρὸς ὃ φησιν πλεονεκτηκῆν, θηριώδη καὶ ἀρπακτικῆν
 καὶ μὴ μεταδιδούσαν τῶν προσπιπτόντων ἑτέροις. τοῦτο γὰρ ἢ

1) expressae non sint] Quomodo partium
 distributio facienda sit, quaere lib. 7. tit. 1. cap. 43. et
 lib. 2. tit. 2. cap. 164. Qui partem dicit, nec, qualem,
 adicit, dimidiam intelligit.

2) aequales sunt] Stephani. Hoc didicisti tit. 25.
 Institutionum. Nam si nihil de lucro vel damno dictum
 sit, ex parte aequali socii sunt.

Si quidam societatem coierint, nihil autem de parti-
 bus expresserint, pro quibus lucrum acquisitum dividi
 vel damnum agnosci oporteat, aequales partes inter eos
 servabuntur. Quodsi placuerit, ut alter socius tres vel
 duas partes accipiat, alter unam, pactum valet, si modo
 is, qui plus accipit, plus societati conferat vel pecuniae,
 vel operae vel alia quacunque ex causa plus societati
 prosit. Quid enim, si unus eorum sit, qui societatem
 illaesam servare possit, et amicorum multitudine abun-
 dans maximum commodum societati afferre queat? Ita
 quoque societatem coiri posse Cassius ait, ut alter nulla
 ex parte damnum, quod accidet, sentiat, lucri autem
 acquisiti certam partem ferat. Eiusmodi pactum tunc
 valere Sabinus ait, quum huius circa societatem tanti
 sit opera, quanti quis damnum aestimaverit. Plerumque
 enim ex parte socii, qui tali pacto honoratus est, tanta
 est industria, ut plus societati prosit, quam pecunia
 alterius prodest. Quid enim si negotiatio trans mare
 exercenda sit, et solus naviget, vel etiam terra nego-
 tiaturus solus peregrinetur et pericula inde minantia
 subeat solus? Nonne eiusmodi pacto dignus habebitur?

Cyrilli. Si partes in societate expressae non sint,
 aequales sunt. Verum etiam partes inaequales constitui
 possunt, si unus sociorum plus operae vel pecuniae
 conferat. Nam tunc convenire potest, ut alter damnum
 sentiat, lucrum vero commune sit.

3) plus conferat] Eiusdem. Fortasse enim solus
 rebus communibus praefuit, vel cum potens persona
 esset, earum rerum tutelam suscepit, et societati pro-
 fuit, illaesam eam servans.

4) nullum damnum quis sentiat] Hoc intel-
 lige, si damnum tantum illatum sit, commodum vero
 non perceptum. Nam si lucrum et damnum ex alia at-
 que alia causa contigit, damnum de lucro deducitur,
 secundum ea, quae postea sequuntur.

Potest convenire, inquit, ut nullam partem damni
 contingentis alter sentiat, lucri vero, quod accesserit,
 certam partem ferat. Hoc autem procedit, si opera eius
 circa societatem tanti aestimetur, quanti quis damnum
 aestimarit. Plerumque enim eius, qui eiusmodi pacto
 honoratus est, industria tantum societati profuit, quan-
 tum alterius pecunia non profuisset. Quid enim, si
 transmarinam exerceat negotiationem, et ille solus na-
 viget, vel solus peregrinetur, pericula, quae exinde acci-
 dunt, sustinens?

5) convenire non potest] Aristo refert, Cas-
 sium tale societatis pactum improbasse, ut alter socius
 omne lucrum caperet, alter damno oneraretur, eamque
 societatem leoninam appellare solet, id est, rapacem,
 propter ferae naturam. Leo enim alieni avidus et rapax
 est, et praedae, quam fecit, particeps esse aliud animal
 non patitur. His, quae a Cassio dicta sunt, Ulpianus
 quoque assentitur, inutilem esse dicens eam societa-
 tem, ex qua alter quidem lucrum habet, alter autem,
 qui eius particeps est, damnum, quod accidet, solus sus-
 tinet: iniquissimam enim iniquitatis speciem esse eam,
 ex qua quis interdum quidem damnum, nunquam autem
 lucrum sentiat.

Cyrilli. Convenire non potest, ut unus omne lucrum,
 alter omne damnum sentiat. Iniquissima enim societatis
 species ea est, ex qua quis interdum damnum incurrit,
 lucrum autem nunquam percipit. Nam Stephanus eam
 leoninam appellat, quo dicere vult avaram, ferarum na-
 turae similem, et rapacem, acquisita non participantem

w) In Cod. Coisl. 152. deest negatio, quae addenda est ideoque pro εἰ μὲν. quod est in eo Codice, legendum εἰ μὴ.
 x) Est Schol. Stephani. Nam in Cod. Coisl. 152. statim sequitur Scholium paulo praecedens Stephani τοῦτο ἔγνωσ κ. τ. λ.
 y) Sic Cod. Coisl. Legerem κοινωνίας pro ἀδικίας.

τοῦ θηρίου φύσις δηλοῦ. ὁ λέων γάρ, ἔάν τι ἀρπάσῃ, οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ἕτερον τοῦτου μετασχεῖν. Ἀναγνωθὶ τὸ ἐξῆς διγ.

† Ἀρίστων ἀποδομιμάζει τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς κοινωνίας καὶ καλεῖ λεωνίαν, τοιούτην, ἀρπακτικὴν διὰ τὴν τοῦ λέοντος φύσιν· πλεονέκτης γάρ ὁ λέων τοῦ προσγεγονότος αὐτῷ θρημμάτος ἕτερον μὴ ἀνασχόμενος θηρίον μετασχεῖν. ἀδικιωτικὸν τῆς κοινωνίας τὸ εἶδος, ἐξ οὗ ζημιούται μὲν τις, κερδαίνει δὲ οὐδέποτε. [Sch. x. γ. II. 29.]

L. 30. λ'. Οὔτε ἵνα τις ἄλλο μέρος ἔχη ἐν τῷ κέρδει καὶ
D. XVII. 2. ἄλλο ἐν τῇ ζημίᾳ α). Ζημία γάρ ἐστιν ἢ μετὰ τὸ κέρδος καὶ κέρδος τὸ μετὰ τὴν ζημίαν. δυνατόν δὲ καὶ β) συμφωνεῖν, ἄλλο μέρος λαμβάνειν τοῦ μετὰ τὴν ζημίαν κέρδους καὶ ἄλλο δίδόναι τῆς ὑπολιμπανομένης ζημίας.

ἄλλο μέρος] Ὁ Παῦλος ἀναφέρει τὸν Μούκιον λέγοντα, μὴ τοιαύτην δύνασθαι συνίστασθαι κοινωνίαν, ὥστε τὸν ἕνα τὸ διμοῖρον τῆς τοιαύτης ἐπιγνώσκων ζημίαν, ἡμῶν δὲ κατὰ ταῦτον τοῦ κέρδους ἀποφραγεῖσθαι· καὶ γὰρ ὁ Σέρβιος ἐν τοῖς οἰκείοις συντάγμασιν, ἐν οἷς ἐνόησε τὸν Μούκιον, τὸ αὐτὸ φησι, ὡς μὴ συναλλάττεσθαι κοινωνίαν τοιαύτην· οὐ γὰρ κέρδος ρηθῆσεται, εἰ μὴ ὑπερπεριλιμπάνεται τῇ ζημίᾳ ἔξαιρουμένη, οὔτε ζημία, εἰ μὴ ἔξαιρουμένου παντός τοῦ κέρδους ὑπολιμπάνεται δέον τι. συνεστήσαντο τινες κοινωνίαν· συνέβη δὲ ἐν τῇ ἐμπορίᾳ κερδαίνει μὲν αὐτοὺς φ. νομίσματα ἐν τῷ φορτίῳ, ἐν τῷ δὲ ζημιωθῆναι σ. Οὐ δυνάμεθα καθαρὸν κέρδος καλεῖσαι τὸ τῶν φ. νομισμάτων διὰ τὴν γενομένην ζημίαν, ἀλλ' ἀνεπιληπτοῦς εἶποι μὲν αὐτοὺς κερδαίνει τ. νομίσματα. τοῦτο γάρ ἐστι κυρίως κέρδος, ὃ μετὰ τὴν ἔξαιρσιν τῆς ζημίας ὑπολιμπάνεται· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, εἰ συνέβη ἐπὶ τῷ φορτίῳ ζημιωθῆναι αὐτοὺς φ. νομίσματα, ἐκ τῶν δὲ, ὅσον ἐκ τῆς γενομένης ἐπ' αὐτοῖς ἀγορασίας κερδαίνει σ. νομίσματα, οὐκ ἂν τις ὀρθῶς καλεῖσαι τὴν τῶν φ. νομισμάτων μείωσιν ζημίαν καθαρὰν ε), διὰ τὸ ἐν μέρει τῆς ἐμπορίας προσγενομένου ὕφελος τῶν διακοσίων δ) νομισμάτων, οὐκ ἔστιν ὑπόλοιπον τῇ ζημίᾳ καθαρὰ κριθῆσεται τριακοσίων ε) νομισμάτων γενέσθαι ζημία. Λέγει τοίνυν ὁ Σέρβιος δύνασθαι τὴν τοιαύτην συνίστασθαι κοινωνίαν, ἵνα τὸ κέρδος, ὅπερ ἐστὶν ὑπόλοιπον μετὰ τὴν πάσης ζημίας ἔξαιρσιν, ὃ μὲν τὸ διμοῖρον, ὃ δὲ τὸ τρίτον ἀποφραγεῖται, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ταύτης τῆς ζημίας, ἥτις ὁμοίως ὑπολιμπάνεται παντός κέρδους ἔξαιρουμένου, ὃ μὲν τὸ διμοῖρον, ὃ δὲ τὸ τρίτον ἀπενέγκηται μέρος.

Ζημία] Κυρίλλου. Ζημίαν νοεῖ τὴν μετὰ τὸ κέρδος καὶ κέρδος τὸ μετὰ τὴν ζημίαν.

Στεφάνου. Σημειώσαι τοῦτο· συμβάλλεται γὰρ σοι εἰς τὴν καθόλου τῶν μερῶν τὸ κέρδος τε καὶ ζημίας διαίρεσιν.

κέρδος] Τοῦ αὐτοῦ. Σημειώσαι, ὅτι κέρδος ἐκεῖνο νοεῖται τὸ μετὰ τὴν ὑπεξαιρσιν τῆς προγενομένης ζημίας· τοῦτο γὰρ συμβάλλεται σοι εἰς τὴν καθόλου τῶν μερῶν τοῦ κέρδους καὶ τῆς ζημίας διαίρεσιν.

L. 31. λ'. Οὐκ ἀρμόζει ἢ περὶ τῆς κοινωνίας ἀγωγῆς, εἰ
D. eod. μὴ κοινωνία ἡγήσεται, καὶ οὐκ ἀρκεῖ τὸ κοινὸν εἶναι πρῶγμα· ἔστι γὰρ κοινὸν καὶ χωρὶς κοινωνίας, ὡς ἐπὶ τοῦ ληγατευομένου δυοῖ τισιν ἢ ἡμῖν παρὰ δύο ἀγοραζομένων, ἢ κληρονομίας ἢ δωρεᾶς δυοῖ περιγενομένης, ἢ ὅτε κεχωρισμένως ἀγοράσωμεν παρὰ δύο τὰ μέρη αὐτῶν, οὐκ ἐπὶ τῷ εἶναι κοινωνοί.

οὐκ ἀρμόζει] Ἴνα χώρα γένηται τῇ πρὸ σοκο ἀγωγῇ, κοινωνίαν ὑπεῖναι δεῖ· οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ πρὸς κοινωνίας κατασκευῆν ἢ πρόληψιν τοῦ κοινῆ δεσποζέσθαι παρὰ τινῶν κειμένη, μὴ ἐπὶ κοινωνίᾳ εἰς κοινὸν συμβαίνουσα· οἷον ἐπὶ ἀγορῆ δύο τῶν ληγατευθέντων ἢ ἡνῖκα δύο τινὲς ἅμα τὴν αὐτὴν ἡγόρασσαν οἰκίαν, ἢ συνέβη κληρονομίαν ἢ δωρεᾶν κοινῶς ἡμῖν παραγεῖσθαι, ἢ ἀγορᾶν τινος ἐγὼ μὲν ἡμῶν παρὰ τρίμου, σὺ δὲ τὸ ἕτερον παρὰ τεσσάρων ἡγοράσωμεν οὐκ ὡς ἐσόμενοι κοι-

cum aliis. Hoc enim ferae natura ostendit. Nam leo, si quid rapuerit, aliam feram eius participem esse non patitur. Lege sequens Dig.

Aristo talem societatis speciem improbat et leoninam appellat, hoc est, rapacem, propter leonis naturam: est enim leo alieni avidus, nec in partem praedae aliud animal admittit. Iniquissimum societatis genus est, ex quo quis damnum sentit, nunquam autem lucrum.

XXX. Neque, ut quis aliam partem 1) damni, aliam lucri ferat: neque enim damnum 2), nisi lucro deducto, neque lucrum 3), nisi damno deducto intelligitur. Sed convenire quoque potest, ut eius lucri, quod reliquum sit damno deducto, pars alia feratur, et eius damni, quod relinquatur, pars alia praestetur.

1) aliam partem] Paulus refert, Mucium dicere, talem societatem coiri non posse, ut unus ex besse damnum societatis agnoscat, ex dimidia autem parte lucrum ferat. Nam et Servius in opere suo, in quo Mucium notavit, idem dicit, talem societatem non contrahi: neque enim lucrum intelligitur, nisi deducto damno supersit, neque damnum, nisi omni lucro deducto aliquid desit. Coierunt quidam societatem: in negotiatione per quasdam merces quingentos aureos lucrati sunt, per alias damnum ducentorum aureorum passi sunt. Lucrum purum illos quingentos aureos dicere non possumus propter damnum, quod accidit, sed recte quis dixerit, eos trecentos aureos esse lucratos. Hoc enim proprie lucrum est, quod deducto damno superest. Et per contrarium si in quibusdam mercibus quingentos aureos amiserunt, in aliis, ex earum scilicet emtione, ducentos lucrati sunt, non recte quis iacturam quingentorum aureorum damnum purum appellarit, propter lucrum ducentorum aureorum, quod ex parte negotiationis accessit, quo cum damno computato purum trecentorum aureorum damnum illatum esse putabitur. At igitur Servius, eiusmodi societatem contrahi posse, ut lucri, quod omni damno deducto supersit, alter duas partes, alter tertiam ferat, et per contrarium, ut eius damni, quod similiter omni lucro deducto relinquatur, alter duas partes, alter tertiam ferat partem.

2) damnum] Cyrilli. Damnum intellige, quod lucro deducto, et lucrum, quod damno deducto superest.

Stephani. Nota hoc: nam in definiendis in genere partibus lucri et damni tibi prodest.

3) lucrum] Eiusdem. Observa, lucrum intelligi, quod deducto damno illato superest: hoc enim in definiendis in genere partibus lucri et damni tibi prodest.

XXXI. Actio pro socio non competit 1), nisi societas praecesserit, nec sufficit 2), rem esse communem: nam etiam citra societatem commune aliquid esse potest, ut evenit in re duobus quibusdam legata 3), vel a duobus simul emta, aut in hereditate vel donatione duobus acquisita, aut si a duobus partes eorum separatim emerimus 4), non eo animo, ut socii essemus.

1) non competit] Ut pro socio actioni locus sit, societatem subesse oportet: nec enim sufficit ad societatem constituendam voluntas quorundam rem communiter habendi, quae non ad societatem contrahendam conspirat, verbi causa in agro duobus quibusdam legato, vel quum duo simul eandem domum emerint, vel hereditatem vel donationem nobis communiter obvenire contigerit, vel quum ego dimidiam fundi partem a Primo,

α) Cod. Coisl. 152. γὰρ ὁ λέων — ἔξεν — μετασχεῖν. α) Verba οὔτε ἵνα — τῇ ζημίᾳ in Cod. Coisl. 152. finiunt caput 29. atque in eo ita sese habent: οὔτε ἵνα τις ἄλλο μέρος, τυχὸν τὸ ἡμῶν, ἔχη ἐν τῷ κέρδει καὶ ἄλλο ἐν τῇ ζημίᾳ. Fabr. ut in textu. β) καὶ in Cod. Coisl. 152. omittitur. Habet Fabr. γ) Cod. Coisl. 152. κατὰ τι. Quod mihi depravatum videtur et nullum praebere sensum. Legendum καθαρὰν, quod uti antea de lucro, nunc de damno usurpatur. δ) in Cod. Coisl. 152. σὺν. i. e. διακοσίων. ε) In Cod. Coisl. τῶν i. e. τριακοσίων.